

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

О.В. Неізнана, Л.Я. Шевченко, Н.С. Іванова

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

СТРАХУВАННЯ

Ступінь: бакалавр

Кривий Ріг
2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

О.В. Неізнана, Л.Я. Шевченко, Н.С. Іванова

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

СТРАХУВАННЯ

Ступінь: бакалавр

Затверджено на засіданні
кафедри фінансів, обліку і
оподаткування
Протокол № 10
від “ 21 ” березня 2022 р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол № 8
від “31 ” березня 2022 р.

Кривий Ріг
2022

УДК 368 (072)

Н 45

Неізнестна О.В.

Н 45 Методичні рекомендації для вивчення дисципліни «Страхування» [Текст];, ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів, обліку і оподаткування; О.В. Неізнестна, Л.Я. Шевченко, Н.С. Іванова – Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2022. – 86 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти і включають інформацію щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань для самостійного вивчення та розподілу балів за видами робіт, що виконуються ними протягом вивчення дисципліни.

УДК 368 (072)

© Неізнестна О.В., 2022

©Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені Михайла
Туган – Барановського, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	13
Змістовий модуль 1. Сутність, значення та роль страхування	14
Змістовий модуль 2. Основні види добровільного страхування та фінансова діяльність страховика	25
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	45
Змістовий модуль 1. Сутність, значення та роль страхування	46
Змістовий модуль 2. Основні види добровільного страхування та фінансова діяльність страховика	63

ВСТУП

Страховання як вид економічної діяльності набуває на сьогодні все більшого практичного значення. Позитивними наслідками розвитку сфери страхування є надання широких можливостей для боротьби з економічною нестабільністю, а також зростання активності в інвестиційній сфері.

Україна не залишається осторонь цих тенденцій розвитку страхування, поступово вітчизняні страховальники підвищують попит на страхові послуги. Із розвитком страхування як галузі зростають вимоги до кількості та якості професійної підготовки фахівців у даній сфері діяльності. З огляду на вищезазначене актуальність страхування як навчальної дисципліни в сучасних умовах розвитку України не залишає сумнівів.

Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти системи знань щодо страхової справи, розуміння фінансово-економічних аспектів сфери страхування, застосування яких надає можливість ефективно використовувати цю сферу фінансових відносин як механізм подолання ризиків у практичній діяльності.

Зміст дисципліни розкривається у 12 темах, об'єднаних у два змістових модулі: «Сутність, значення та роль страхування», «Основні види добровільного страхування та фінансова діяльність страховика».

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Фінанси, банківська справа та страхування
Семестр (осінній / весняний)	весняний
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	2
Лекції, годин	32 / 8
Практичні / семінарські, годин	32 / 8
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	86 / 134
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	4,6
самостійної роботи студента	6
Вид контролю	екзамен

2. Програма дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти системи знань щодо страхової справи, розуміння фінансово-економічних аспектів сфери страхування, застосування яких надає можливість ефективно використовувати цю сферу фінансових відносин як механізм подолання ризиків у практичній діяльності.

Завдання дисципліни полягає у набутті теоретичної і практичної підготовки здобувачів ВО у сфері страхування; **формування вмінь і навичок: аналізу** елементів страхування в економіці; **класифікації** страхові організації за різними ознаками; групування показників діяльності страховиків за показниками діяльності; **використання** методів розрахунку та аналізу умов особистого, майнового страхування, страхування відповідальності, перестраховання з позицій вітчизняного та зарубіжного досвіду; набутого обсягу знань для забезпечення сталої діяльності страхової організації / підрозділу страхової організації в умовах зростаючої інтеграції страхового бізнесу; професійних знань та навичок при наданні страхових послуг, **здійснення** актуарних розрахунків; пошук шляхів інноваційної діяльності страховиків за умов зростаючої конкуренції на ринку страхових послуг.

Предмет: сукупність фінансових відносин, що виникають між суб'єктами страхового ринку з приводу купівлі-продажу страхових послуг.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування.

Тема 2. Класифікація страхування.

Тема 3. Страхові ризики і їх оцінка.

- Тема 4. Страховий ринок.
- Тема 5. Страхова організація.
- Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності.
- Тема 7. Особисте страхування.
- Тема 8. Страхування майна.
- Тема 9. Страхування відповідальності.
- Тема 10. Перестраховування і співстрахування.
- Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика.
- Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії.

Опанування дисципліни дозволяє забезпечити:

1) формування:

– **загальних програмних компетентностей:**

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних

джерел;

- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність працювати у команді;
- здатність працювати автономно.

– **фахових програмних компетентностей:**

– здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);

– здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку;

– здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування;

– здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення;

– здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

2) досягнення **програмних результатів навчання:**

– знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем;

– визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури;

– знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування;

– володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси

суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);

- розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування;

- формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію;

- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем;

- володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів;

- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;

- виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань;

- виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

3) набуття **результатів навчання** (згідно Дублінських дескрипторів):

- **знання:**

- сутності, структури, функцій, основних завдань і призначення галузі страхування та її елементів;

- законодавчої та нормативної бази, що регулює страхову діяльність;

- механізму та середовища функціонування страхових організацій;

- сутності, значення і технології особистого, майнового страхування, страхування відповідальності, перестраховання з позицій вітчизняного та зарубіжного досвіду;

- сутності, значення і технології здійснення активних операцій комерційних банків;

- порядку формування фінансового результату діяльності страхових організацій, його оподаткування і використання;

- особливостей процесу державного регулювання діяльності страховиків.

- **уміння/навички:**

- аналізувати елементи страхування в економіці; класифікувати страхові організації за різними ознаками; групувати показники діяльності страховиків за показниками діяльності;

- застосовувати методи розрахунку та аналізу умов особистого, майнового страхування, страхування відповідальності, перестраховання з позицій вітчизняного та зарубіжного досвіду;

- **організувати та забезпечити роботу страхових організацій;**

- використовувати набутий обсяг знань для забезпечення сталої діяльності страхової організації /підрозділу страхової організації в умовах зростаючої інтеграції страхового бізнесу;

- здійснювати пошук шляхів інноваційної діяльності страховиків за умов зростаючої конкуренції на ринку страхових послуг;
- використовувати професійні знання та навички при наданні страхових послуг, здійснення актуарних розрахунків;
- оцінювати стан та проблеми розвитку страхового ринку України;
- відстежувати та враховувати міжнародний досвід, а також перспективні можливості розвитку страхового ринку України;
- вирішувати проблемні ситуаційні завдання у професійній діяльності, генерувати ідеї з урахуванням світового досвіду банківської діяльності;
- володіти прийомами пошуку та використання наукової інформації, використовувати при цьому технічні засоби збору та обробки інформації, працювати на персональному комп'ютері.
- **комунікація:**
 - демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні;
 - використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у страховій діяльності.
- **відповідальність і автономія:**
 - демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави;
 - продовжувати навчання впродовж життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань у страховій діяльності.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Сутність, значення та роль страхування					
Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування	12	2	2	-	8
Тема 2. Класифікація страхування	12	2	2	-	8
Тема 3. Страхові ризики і їх оцінка	16	4	4	-	8
Тема 4. Страховий ринок	12	2	2	-	8
Тема 5. Страхова організація	12	2	2	-	8
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	12	2	2	-	8
Разом за змістовим модулем 1	76	14	14	-	48
Змістовий модуль 2. Основні види добровільного страхування та фінансова діяльність страховика					
Тема 7. Особисте страхування	14	4	4	-	6
Тема 8. Страхування майна	14	4	4	-	6
Тема 9. Страхування відповідальності	14	4	4	-	6

Тема 10. Перестраховання і співстраховання	10	2	2		6
Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика	11	2	2		7
Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії	11	2	2		7
Разом за змістовим модулем 2	74	18	14	-	38
Усього годин	150	32	32	-	86

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар запитань і відповідей «Страховий захист та методи його забезпечення»	2
2	Семінар запитань і відповідей «Класифікація страхування»	2
3	Семінар з виконанням практичних задач «Оцінка страховиком ризику і визначення доцільності його страхування»	2
4	Семінар з виконанням практичних задач «Розрахунок рівня ризику страховиком»	2
5	Семінар – розгорнута бесіда Захист групових проектів	2
6	Семінар – розгорнута бесіда «Страхова організація»	2
7	Семінар з виконанням практичних задач «Державне регулювання страхової діяльності»	2
8	Семінар з виконанням практичних задач «Сутність та особливості особистого страхування. Страхування життя і його основні види»	2
9	Семінар з виконанням практичних задач «Страхування від нещасних випадків. Медичне страхування»	2
10	Семінар з виконанням практичних задач «Сутність та особливості майнового страхування. Страхування майна юридичних та фізичних осіб»	2
11	Семінар з виконанням практичних задач «Страхування транспортних засобів та вантажів»	2
12	Семінар з виконанням практичних задач «Обов'язкове страхування відповідальності»	2
13	Семінар з виконанням практичних задач «Добровільне страхування відповідальності»	2
14	Семінар з виконанням практичних задач «Перестраховання і співстраховання»	2
15	Семінар з виконанням практичних задач «Доходи, витрати і прибуток страховика»	2
16	Семінар – розгорнута бесіда «Фінансова надійність страхових компаній та фактори, що на неї впливають»	2
Всього		32

5. Розподіл балів, які отримують студенти

- вид контролю: екзамен

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: впродовж семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру (очна форма навчання)

№ теми практичного заняття	Аудиторна робота						Позааудиторна робота	Сума балів
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Захист групових проєктів	Завдання для самостійного виконання	
Змістовий модуль 1								
Семинар 1	-	-	0,5	-	-	-	0,5	1
Семинар 2	-	-	1	-	-	-	-	1
Семинар 3	-	-	0,5	-	-	-	0,5	1
Семинар 4	-	1	-	-	-	-	1	2
Семинар 5	-	-	-	-	-	3	-	3
Семинар 6	-	-	0,5	-	-	-	0,5	1
Семинар 7	-	-	0,5	-	-	-	0,5	1
Разом змістовий модуль 1	-	1	3	5	5	3	3	20
Змістовий модуль 2								
Семинар 8	-	1	1	-	-	-	-	2
Семинар 9	-	1	1	-	-	-	0,5	2,5
Семинар 10	-	1	1	-	-	-	-	2
Семинар 11	-	1	1	-	-	-	0,5	2,5
Семинар 12	-	1	1	-	-	-	-	2
Семинар 13	-	1	1	-	-	-	0,5	2,5
Семинар 14	-	1	1	-	-	-	-	2
Семинар 15	-	1	1	-	-	-	0,5	2,5
Семинар 16	-	-	2	-	-	-	-	2
Разом змістовий модуль 2	-	8	10	5	5	-	2	30
Разом								50

**Оцінювання студентів протягом семестру
(заочна форма навчання)**

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	50	100
15	20	15		

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

Семінар 1. Страховий захист та методи його забезпечення

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Необхідність та сутність страхового захисту суспільного виробництва.
2. Страховий фонд: основні форми організації та джерела формування.
3. Виникнення та розвиток страхування.
4. Сутність, основні функції та принципи страхування.
5. Роль страхування в економічному житті та забезпеченні життєдіяльності людини.

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація рефератів (доповідей).

4. Розв'язання задач.

Задача 1. Умовами страхування вантажу зазначалося, що страхова сума становить 300 тис. грн., умовна франшиза – 20%.

Визначити розмір відшкодування, якщо збиток становить:

- а) 40 тис. грн.;
- б) 160 тис. грн.;
- в) 60 тис. грн.

Задача 2. Страхова сума становить 2 500 грн., умовна франшиза – 20% від страхової суми. Розмір збитків – 450 грн. Визначте розмір страхового відшкодування.

Задача 3. Страхова сума становить 5 100 грн., безумовна франшиза – 20% від страхової суми. Розмір збитків – 1 200 грн. Визначте розмір страхового відшкодування.

Задача 4. Договором страхування майна між страховиком і страхувальником передбачено використання франшизи. Страхова сума становить 500 тис. грн. Розмір умовної франшизи – 15%. Збитки страхувальника внаслідок страхової події визначені в сумі 95 тис. грн. В якому розмірі страховик повинен сплатити страхове відшкодування в даному випадку, а також при збитках в сумі 60 тис. грн.? Визначте розмір страхового відшкодування при тих же умовах, але якщо франшиза буде безумовною.

Задача 5. ТОВ «Агротекс» застрахувало майно вартістю 150 000 грн. на суму 80 000 грн. У результаті експлуатації сталася аварія. Експертна комісія визнала

випадок страховим і оцінила збитки в розмірі 20 000 грн. Розрахуйте суму страхового відшкодування за умови, що майно було застраховано за:

- 1) системою страхування за дійсною вартістю майна;
- 2) пропорційною відповідальністю;
- 3) системою першого ризику.

Визначте розмір страхового відшкодування, якщо:

- умовна франшиза становила 10% від страхової суми;
- безумовна франшиза становила 15% від страхової суми.

Задача 6. Автомобіль вартістю 90 000 грн. застраховано за пропорційною відповідальністю на 80%. У результаті страхового випадку збитки встановлені в обсязі 17 100 грн. Визначте розмір страхового відшкодування, якщо страховим договором передбачена безумовна франшиза 10% від страхової суми.

Тема 2. Класифікація страхування

Семінар 2. Класифікація страхування

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Сутність, види та ознаки класифікації страхування.
 2. Класифікація страхування за об'єктами: галузі, підгалузі та види страхування.
 3. Класифікація за формами проведення страхування.
 4. Принципи обов'язкового і добровільного страхування, спільні ознаки та відмінності.
 5. Системи страхування та франшизи.
- 2. Індивідуальне тестування.*
- 3. Презентація рефератів (доповідей).*
- 4. Розв'язання задач.*

Задача 1. Страхова сума становить 2 500 грн., умовна франшиза – 20% від страхової суми. Розмір збитків – 450 грн. Визначте розмір страхового відшкодування.

Задача 2. Страхова сума становить 5 100 грн., безумовна франшиза – 20% від страхової суми. Розмір збитків – 1 200 грн. Визначте розмір страхового відшкодування.

Задача 3. Договором страхування майна між страховиком і страхувальником передбачено використання франшизи. Страхова сума становить 500 тис. грн. Розмір умовної франшизи – 15%. Збитки страхувальника внаслідок страхової події визначені в сумі 95 тис грн.

В якому розмірі страховик повинен сплатити страхове відшкодування в даному випадку, а також при збитках в сумі 60 тис. грн.?

Визначте розмір страхового відшкодування при тих же умовах, але якщо франшиза буде безумовною.

Задача 4. ТОВ «Агротекс» застрахувало майно вартістю 150 000 грн. на суму 80 000 грн. У результаті експлуатації сталася аварія. Експертна комісія визнала випадок страховим і оцінила збитки в розмірі 20 000 грн. Розрахуйте суму страхового відшкодування за умови, що майно було застраховано за:

- 1) системою страхування за дійсною вартістю майна;
- 2) пропорційною відповідальністю;
- 3) системою першого ризику.

Визначте розмір страхового відшкодування, якщо:

- умовна франшиза становила 10% від страхової суми;
- безумовна франшиза становила 15% від страхової суми.

Задача 5. Автомобіль вартістю 90 000 грн. застраховано за пропорційною відповідальністю на 80%. У результаті страхового випадку збитки встановлені в обсязі 17 100 грн. Визначте розмір страхового відшкодування, якщо страховим договором передбачена безумовна франшиза 10% від страхової суми.

Задача 6. Розрахуйте виплати трьох страхових компаній по контрибуції за викрадений автомобіль вартістю 80 000 грн., який вони застрахували на суми відповідно: 70 500; 75 000; 80 000 грн. Франшиза стосовно викрадення у двох страховиків була безумовною в розмірі 5%, у третього – умовною в розмірі 8%.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка

Семінар 3. Оцінка страховиком ризику і визначення доцільності його страхування

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Суть та основні характеристики ризику.
 2. Класифікація ризиків.
 3. Оцінка ризиків та визначення доцільності їх страхування.
- 2. Індивідуальне тестування.*
- 3. Презентація рефератів (доповідей).*
- 4. Розв'язання задач.*

Задача 1. Визначити імовірність настання ДТП (у %), якщо загальна кількість авто в населеному пункті – 13500, з них у п. р. в ДТП попало 85 авто. Чи можна такий показник використовувати як імовірність настання страхових випадків на наступні роки?

Задача 2. Підприємство виготовляє 2000 холодильників у рік, протягом року 25 із них виходять з ладу. Страхова компанія уклала 300 договорів з гарантійного обслуговування холодильників, середня страхова сума на один договір – 5000

грн., середнє страхове вiдшкодування на один договiр – 2000 грн.

Визначити:

- нетто-ставку зi 100 грн. страхової суми;
- брутто-ставку зi 100 грн. страхової суми, якщо витрати страховика складають 13 %, а прибуток – 15% брутто-ставки;
- розмiр страхових платежiв за договором.

Задача 3. Визначити середню iмовiрнiсть настання нещасних випадкiв (%) в населеному пунктi за даними, наведеними у таблицi.

Рiк	Кiлькiсть потерпiлих, чол.	Кiлькiсть жителiв, чол.
2011	10	3600
2012	45	3620
2013	9	3700
2014	12	3500
2015	8	3600
2016	11	3700

Чи можна такий показник використовувати як iмовiрнiсть настання страхових випадкiв?

Задача 4. Страховик укладає договори зi страхування домашнього майна. Вiрогiднiсть настання страхового випадку – 0,04. Середня страхова сума – 120 тис. грн. Середнє страхове вiдшкодування – 58 тис. грн. Кiлькiсть укладених договорiв страхування – 1350. Питома вага навантаження в структурi страхового тарифу – 30 %. Визначити страховий тариф при гарантiї безпеки $\gamma = 0,95$ ($\alpha(\gamma) = 1,645$).

Задача 5. Нетто-премiя дорiвнює 123 грн., навантаження до нетто-премiї 35%. Обчислiть брутто-премiю.

Задача 6. Майно вартiстю 300 000 грн. застраховано на 210 000 грн. Визначте величину страхового тарифу, якщо нетто-премiя становить 450 грн., а навантаження до нетто-премiї 20%.

Задача 7. Пiдприємство застрахувало своє майно в розмiрi 80% балансової вартостi, яка на день договору страхування становила 400 тис. грн. У договорi окремо обумовлена вiдповiдальнiсть страховика за додатковий ризик – крадiжку. Тарифна ставка зi страхування майна становить 80 коп. зi 100 грн. страхової суми, а за додаткову вiдповiдальнiсть – 2 грн. 10 коп. Визначте страхову суму та загальний розмiр страхового платежу.

Задача 8. Страхова сума за договором страхування майна становить 90 000 грн. Визначте розмiр страхової премiї, якщо страховий тариф становить 0,64% за умови, що договiр укладається на 1 рiк. Термiн дiї договору 6 мiсяцiв, що передбачає збiльшення страхового тарифу на 40%.

Семiнар 4. Розрахунок рiвня ризику страховиком

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостiйного

вивчення:

1. Управління ризиком. Страхування як елемент управління ризиком.
2. Структура та порядок визначення страхових тарифів.
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*
4. *Розв'язання задач.*

Задача 1. Розрахуйте тарифну ставку для страхування майнового об'єкта, якщо ймовірність настання страхового випадку дорівнює 0,01, середня страхова сума, що приходить на один застрахований об'єкт, складає 7000 грн., середнє страхове відшкодування, що приходить на один пошкоджений (знищений) об'єкт – 5000 грн., кількість діючих договорів – 15000, частка навантаження в структурі страхового тарифу - 30%, коефіцієнт гарантії безпеки страхового фонду 1,645. Дані про розсіювання можливих страхових відшкодувань відсутні.

Задача 2. В області щорічно із 2000 застрахованих будинків стихійними лихами знищується та пошкоджується 20 будинків. Середній розмір страхового відшкодування на один договір страхування складає 3000 грн., середня страхова сума на один застрахований об'єкт – 10000 грн. Розрахувати основну ставку страхового тарифу.

Задача 3. Страхова компанія планує надавати послугу зі страхування автоматичних пральних машин. Зібрана статистика свідчить, що із 100000 вироблених машин щорічно виходить із ладу 3500. Припускається, що кожна машина буде застрахована на 1000 грн. Розмір страхового відшкодування прогнозується на рівні страхової суми. Передбачається укласти 10000 договорів страхування. Розрахувати основну ставку страхового тарифу.

Задача 4. Приватне підприємство «Віта» застрахувало майно від затоплення водою на суму 400 тис. грн. Страховий тариф складає 0,5 % від страхової суми. Договором передбачена умовна франшиза «вільно від 1% від страхової суми», за що страхова компанія надала власнику підприємства знижку з нарахованого страхового платежу в розмірі 2%. Зливою було затоплено майно і в страховому акті відображено збиток у сумі 100 тис. грн. Розрахувати суму страхового платежу та страхового відшкодування.

Задача 5. Використовуючи дані, розрахуйте розмір страхового тарифу за ризиковим видом страхування: кількість фактично укладених договорів страхування – 1250; кількість страхових випадків – 105; страхова сума за одним договором страхування - 80000 грн.; середнє страхове відшкодування, - 45 000 грн. на один пошкоджений (знищений) об'єкт; кількість передбачуваних договорів – 1700; коефіцієнт гарантії безпеки ($\alpha(\gamma)$) – 1.64; Максимально допустимий розмір навантаження - 15%

Задача 6. На підставі даних, наведених в таблиці, розрахуйте частоту страхових подій, коефіцієнт кумуляції ризику, коефіцієнт збитковості, норму збитковості, середні страхові суми застрахованих об'єктів та пошкоджених (знищених) об'єктів, складність ризику, складність збитку, частоту збитку, збитковість страхової суми. За результатами розрахунків виберіть найменш збитковий регіон.

Показники	Регіон 1	Регіон 2
Число застрахованих об'єктів, од.	3200	4000
Страхова сума застрахованих об'єктів, тис. грн.	110000	200000
Число пошкоджених (знищених) об'єктів, од.	1500	1200
Число страхових подій, од.	1100	900
Страхова сума пошкоджених (знищених) об'єктів, тис. грн.	55000	40000
Загальна сума виплаченого страхового відшкодування, тис. грн.	40000	35000
Сума зібраних страхових платежів, тис. грн.	85000	70000

Задача 7. Розрахувати брутто - тариф за договором страхування КАРГО, якщо розрахункова ймовірність настання страхового випадку (P) дорівнює 0,02, середня страхова сума (S_n) - 50 тис. грн., середня страхова виплата, що приходить на один пошкоджений (знищений) об'єкт (S_m) – 30 тис. грн., кількість договорів (n) – 1000, ймовірність не перевищення ймовірних відшкодувань над страховими внесками (Y) – 0,95, частка навантаження в структурі страхового тарифу (f) – 30%.

Задача 8. На основі нижче наведених даних розрахувати збитковість страхової суми, її середнє арифметичне значення, пояснити зміст цих величин:

Рік	Загальна страхова сума застрахованих об'єктів (S_n), тис. грн.	Загальна сума здійснених страхових виплат (S), тис. грн.	Збитковість страхової суми	Відхилення показника збитковості від середнього арифметичного
2011	1800	18,5		
2012	1760	23,4		
2013	1945	17,1		
2014	2460	28,0		
2015	2160	32,6		

Тема 4. Страховий ринок

Семінар 5. Захист групових проєктів

План заняття:

Захист групових проєктів.

Груповий проєкт №1.

Визначити основні показники, що характеризують рівень розвитку страхової галузі. За даними річного статистичного огляду страхового ринку України від НБУ та Нацкомфінпослуг (в роки функціонування) проаналізувати розвиток страхового ринку за останні 5 років. Визначити на основі аналізу особливості й тенденції розвитку страхового ринку України. Зазначити основні чинники, що стримують розвиток страхового ринку України.

Груповий проєкт №2.

За даними річного статистичного огляду від НБУ та Нацкомфінпослуг (в роки функціонування) проаналізувати показники концентрації ринку ризикового страхування й ринку страхування життя. Оцінити рівень монополізації та конкуренції страхового ринку України. Зробити висновки.

Груповий проєкт №3.

Дослідити особливості рейтингового оцінювання страхових компаній. Виділити страхові компанії, що є лідерами страхової галузі України за останні роки. Обґрунтувати їх конкурентні переваги.

Матеріали: мультимедійний проектор, папір.

Результат: викладач підсумовує результати роботи учасників, називає допущені помилки, визначає кращих доповідачів.

Тема 5. Страхова організація

Семінар 6. Страхова організація

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Організаційні форми страховиків.
2. Порядок створення, реорганізації страховиків та ліквідації страхових компаній.
3. Організаційні структури страхових компаній та принципи побудови їх управління.
4. Об'єднання страховиків, їх призначення та функції.

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація рефератів (доповідей).

4. Розв'язання задач.

Завдання 1. Страхова компанія “Захист” планує отримати ліцензію на страхування життя. У Національний банк України страховик подає такі документи:

- копії установчих документів та копію свідоцтва про реєстрацію;
- довідку банку, що підтверджує сплачений статутний фонд у розмірі 1 млн. євро;
- правила (умови) страхування;
- економічне обґрунтування запланованої страхової діяльності;
- інші необхідні документи.

Поясніть, чи буде надана ліцензія страховій компанії, і протягом якого терміну Національний банк України зобов'язаний розглянути подані документи.

Завдання 2. Страхові компанії “Захист” та “Промінь” звернулися в Національний банк України для отримання ліцензії на провадження діяльності з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Страхова компанія “Захист” функціонує на страховому ринку сім років, при цьому три роки надає страхової послуги з добровільного страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту. Страховик на будь-яку дату має перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним не менше, ніж на 25%. За погодженням із МТСБУ гарантійний внесок до фонду захисту потерпілих здійснений у розмірі 100 тис. євро.

Страхова компанія “Промінь” функціонує на страховому ринку п’ять років, у тому числі займається страхуванням наземних транспортних засобів 2,5 роки. Страховик має аналогічний зі страховою компанією “Захист” рівень перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним. Страхова компанія сплатила до фонду захисту потерпілих гарантійний внесок у розмірі 200 000 євро, погодивши дану суму із МТСБУ.

Дайте відповіді на такі запитання:

1. Чи мають право отримати страховики ліцензії на здійснення обов’язкового страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів, якщо показники діяльності наведених страховиків відповідають необхідним вимогам, при цьому заявники не мали збитків за фінансовий звітний рік, який передував даті подання документів?
2. Які документи слід подати для отримання ліцензії?
3. У яких випадках здійснюється переоформлення ліцензії?
4. За яких умов Національний банк України може зупинити та анулювати дію ліцензії?

Задача 3. Страхова компанія «Життя» представила таку інформацію для отримання ліцензії:

- 1) Заяву про видачу ліцензії;
- 2) Копію свідоцтва про державну реєстрацію суб’єкта підприємницької діяльності, засвідчену нотаріально;
- 3) Копії установчих документів, засвідчені в установленому законодавством порядку;
- 4) Довідку з банку про наявність сплаченого статутного капіталу в сумі 500000 грн.;
- 5) Свідоцтво про реєстрацію першого випуску акцій на суму 500000 грн.
- 6) Правила (умови) страхування;
- 7) Економічне обґрунтування запланованої страхової діяльності;
- 8) Інформацію про учасників страховика;
- 9) Інформацію про голову виконавчого органу та його заступників, яка підписана керівником страховика і скріплена печаткою, копію диплома голови виконавчого органу страховика про вищу економічну освіту, копію диплома головного бухгалтера про вищу економічну освіту, засвідчені печаткою страховика і відповідним підписом.

Чи достатньо наведеного переліку документів для отримання ліцензії ?

Задача 4. Страхова компанія «Гарант» звернулась до Уповноваженого органу з питань нагляду за страховою діяльністю з проханням зареєструвати четверті зміни до правил страхування майна фізичних осіб, які подала в одному екземплярі. Чи задовольнить прохання страховика Уповноважений орган?

Задача 5. Страхова компанія «Терен» 01.02.2017 р. отримала повідомлення від уповноваженого органу про прийняття рішення про видачу ліцензії на проведення страхування від нещасних випадків у добровільній формі. Плату за ліцензію компанію було внесено 10.02.2017 р. і платіжне доручення подано до уповноваженого органу 11.02.2017 р., але за самою ліцензією страховик звернувся 03.03.2017 р. Якої відповіді слід очікувати страховикові від уповноваженого органу?

Задача 6. Страхова компанія «Зеніт» подала заяву про анулювання ліцензії на проведення страхування здоров'я на випадок хвороби і додала до неї такі документи:

- 1) Копію повідомлення в засобах масової інформації про прийняття рішення про звернення до Уповноваженого органу щодо анулювання ліцензії;
- 2) Копію документа органу управління страховика, що підтверджує факт прийняття рішення про звернення щодо анулювання ліцензії;
- 3) Висновок аудиторської перевірки;
- 4) Баланс за останній звітний період та довідку про виконання всіх угод (зобов'язань) перед клієнтами при провадженні страхової діяльності, підписані керівником і головним бухгалтером та засвідчені печаткою товариства.

Чи буде задоволене клопотання страхової компанії?

Задача 7. Приватна юридична компанія є страховим агентом страхової компанії «Лідер». Юридичною компанією на правах агента укладено договір страхування будівельного підприємця від усіх ризиків (страховий тариф 3,0%) і договір страхування ризиків монтажних робіт (страховий тарифі 3,5%) на страхові суми відповідно 500 тис. грн. і 700 тис. грн. Агентським договором передбачено, що комісійна винагорода становить 7% від сплачених премій. Розрахувати обсяг комісійної винагороди агента. Вказати, хто сплачує комісійну винагороду страховому агенту і пояснити відмінності між страховими агентами і страховими брокерами.

Задача 8. Які засоби впливу повинен застосувати Національний банк України до страхової компанії при таких порушеннях законодавства?

- а) в добровільних видах страхування замість договору застосовується лише спрощена його форма;
- б) безпідставно відмовлено страхувальникові у виплаті страхового відшкодування;
- в) страхування від нещасних випадків здійснюється за відсутності ліцензії;
- г) виявлено заниження відшкодування на суму 2000 грн.;
- д) не виконано припис щодо усунення виявлених порушень ліцензійних умов.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Семінар 7. Державне регулювання страхової діяльності

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Необхідність та значення державного регулювання страхової діяльності.
 2. Правове забезпечення страхування.
 3. Основні права та функції уповноваженого органу нагляду за страховою діяльністю.
 4. Регулювання фінансової діяльності та звітності страховика.
 5. Порядок підготовки, укладання та супроводження страхових договорів.
- 2. Індивідуальне тестування.*
- 3. Презентація рефератів (доповідей).*
- 4. Розв'язання задач.*

Завдання 1. Страхова компанія “Впевненість” та підприємство “Віста” (страхувальник) уклали договір щодо страхового захисту майна.

У договорі зазначені такі реквізити:

- назва документа та назва і адреса страховика;
- назва та адреса страхувальника;
- об'єкт страхування;
- перелік страхових випадків;
- розміри страхових платежів та страховий тариф;
- порядок зміни і припинення дії договору;
- умови здійснення страхової виплати;
- причини відмови у страховій виплаті;
- підписи сторін.

Поясніть, чи всі необхідні реквізити містить даний договір страхування відповідно до чинного законодавства України.

Завдання 2. Новоутворена страхова компанія “Захист” планує займатися загальними видами страхування і представила в Національний банк України таку документацію для отримання ліцензії:

- установчу угоду;
- статут компанії;
- протоколи № 1 і № 2 зборів акціонерів;
- довідку з банку про наявність сплаченого статутного фонду в сумі 1 млн. грн.;
- свідоцтво про реєстрацію першого випуску акцій на суму 5 млн. грн.;
- інші необхідні документи.

Що буде причиною відмови у видачі ліцензії?

Задача 1. Договір страхування майна був укладений строком на 12 місяців на страхову суму 400 тис. грн. Страховий платіж сплачений одноразово в сумі 4,8 тис. грн. На третьому місяці дії договору страхування відбувся страховий випадок, у результаті якого було виплачене страхове відшкодування в розмірі 120 тис. грн. Через чотири місяці після цієї виплати за вимогою страхувальника договір страхування було достроково припинено. Визначте величину страхового платежу, яку страхова компанія повинна повернути страхувальнику, якщо нормативні витрати на утримання страхової компанії складають 27%.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.
ОСНОВНІ ВИДИ ДОБРОВОЛІЙНОГО СТРАХУВАННЯ ТА ФІНАНСОВА
ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИКА

Тема 7. Особисте страхування

Семінар 8. Сутність та особливості особистого страхування. Страхування життя і його основні види

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Призначення, суть, економічний зміст та класифікація особистого страхування.
 2. Страхування життя: види, організаційна схема, основні умови та порядок укладання договорів змішаного страхування життя, страхування життя дітей до повноліття і одруження, родинного страхування.
 3. Роль та місце страхування життя в пенсійній реформі України.
- 2. Індивідуальне тестування.*
- 3. Презентація рефератів (доповідей).*
- 4. Розв'язання задач.*

Задача 1. Визначте річний страховий внесок за договором накопичувального страхування життя на підставі таких даних:

- 1) страхова сума – 30 000 грн.;
- 2) страховий внесок-нетто на 1000 грн. – 25 грн.;
- 3) Питома вага внеску-нетто у внеску-брутто – 85%.

Задача 2. Страхова сума за договором весільного страхування складає 25000 грн. Застрахований одружився у віці 20 років. Визначити розмір додаткової суми, яку зобов'язана виплатити страхова компанія, за умови, що норма дохідності становить: а) 75% діючої облікової ставки НБУ; б) 4% річних (нараховуються за формулою складних відсотків). Пояснити причини встановлення методики з виплати додаткових сум за договором весільного страхування. Яка норма дохідності із запропонованих для розрахунку використовується сьогодні українськими страховими компаніями ?

Задача 3. На підставі даних, наведених у колонках 2 та 3 умовної таблиці смертності, розрахувати показники d_x , q_x та p_x і заповнити відповідні колонки таблиці.

x	L_x	d_x	q_x	p_x
40	92246			
41	91872			
42	91473			
43	91046			
44	90588			
45	90096			

Задача 4. Визначити максимально можливий розмір кредиту під індивідуальну

забудову, який може видати страхова компанія у межах викупної суми фізичній особі, що уклала договір страхування життя, за умови, що річна страхова премія складає 10000 грн., час дії страхової програми 10 років, в тому числі від початку укладання договору минуло 5 років. В структурі страхового тарифу 65% нетто-ставка, решта - навантаження. Страховиком сформовано довгострокових резервів на суму 1400 тис. грн., видано позик - 50 тис. грн., норматив видачі позик не більше 10% від наявних резервів.

Семінар 9. Страхування від нещасних випадків. Медичне страхування

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Організаційна схема та характеристика обов'язкових та добровільних видів страхування від нещасних випадків.
 2. Організаційна схема обов'язкового медичного страхування та перспективи його запровадження.
 3. Організаційна схема та умови здійснення добровільного медичного страхування.
- 2. Індивідуальне тестування.*
- 3. Презентація рефератів (доповідей).*
- 4. Розв'язання задач.*

Задача 1. Студент Нестеренко І.В. купив залізничний квиток від станції Хмельницький до станції Київ за 65 грн. і під час поїздки був травмований на зупинці ст. Фастів унаслідок падіння зі слизьких сходів. Лікування травми тривало 90 днів, після чого була встановлена III група інвалідності. Визначте величину страхового платежу та розмір страхової виплати, котрі він повинен отримати за наслідки травми. Назвіть вид страхування, за котрим він може отримати страхову суму і документи, які він повинен представити в страхову компанію для отримання виплати.

Задача 2. Громадянин Петренко І.І. укладає договір добровільного страхування від нещасних випадків для себе, дружини і двох дітей віком 6 і 10 років. Страхові суми для кожної особи однакові і становлять по 2000 грн. Страхові тарифи визначено таким чином:

- для дорослих осіб – 1 % від страхової суми;
- для дітей віком до 10 років – 3 %;
- для дітей віком від 10 до 18 років – 5 %.

Виплати відшкодувань для всіх осіб однакові і становлять:

- у випадку смерті внаслідок нещасного випадку – 100 % страхової суми;
- при встановленні інвалідності I групи – 90 %; II групи – 75 %; III – 50 % страхової суми;
- при лікуванні наслідків травми внаслідок нещасного випадку виплачується по

17 грн. за один день лікування, але не більше 50% страхової суми.

Визначте: 1) страховий платіж за договором; 2) величину страхової виплати при умові, що сім'я постраждала в ДТП і отримала такі збитки: батько – інвалідність II групи, мати – інвалідність III групи, діти отримали травми, лікування котрих тривало по 24 дні.

Задача 3. Під час перебування на автовокзалі м. Тернопіль з пасажиром Ігнатенко С.І., який мав квиток “Хмельницький–Львів”, стався страховий випадок, що зумовлює відповідальність страхової організації, згідно з особистим обов'язковим страхуванням від нещасних випадків на транспорті. У результаті цього пасажир втратив працездатність на 265 днів. Після цієї тимчасової втрати працездатності йому було встановлено I групу інвалідності. Визначте розмір страхового відшкодування.

Задача 4. Унаслідок інфікування вірусом імунодефіциту пацієнта, лікар-хірург Іванов П. П. під час виконання службових обов'язків тимчасово втратив працездатність на 45 днів. Пізніше за наслідками цієї ж страхової події Іванова П.П. було визнано інвалідом III групи, а згодом – інвалідом I групи. Визначте розмір та порядок виплати страхової суми постраждалому хірургу Іванову П.П. згідно з чинним законодавством.

Задача 5. Лікар та фельдшер ветеринарної медицини застраховані за договором обов'язкового страхування. При здійсненні профілактичних робіт під час виконання службових обов'язків стався страховий випадок, що призвів до таких наслідків:

- вони тимчасово втратили працездатність на 14 діб;
- лікар був визнаний інвалідом I групи;
- фельдшеру встановлена інвалідність III групи.

Визначте розмір страхового платежу та страхових виплат постраждалим, якщо їх місячна заробітна плата (на останній посаді, яку вони обіймали), складала відповідно 2750 грн. та 2570 грн.

Задача 6. Громадянин купив залізничний квиток вартістю 70 грн. і під час поїздки був травмований внаслідок аварії поїзда. Лікування травми тривало 170 днів, після чого йому була встановлена III група інвалідності. Визначте величину страхового платежу і розмір страхового відшкодування, яке повинен отримати громадянин за наслідки травми.

Задача 7. Громадянин уклав зі страховою компанією договір добровільного страхування від нещасних випадків строком на 1 рік на суму 60 тис. грн. Через місяць після вступу в дію договору громадянин зазнав травми, що спричинило втрату працездатності протягом 120 днів, після чого отримав II групу інвалідності. Визначте розмір загальної страхової виплати за страховими випадками, якщо за кожну добу тимчасової втрати працездатності страхова компанія виплачує 0,15% страхової суми.

Задача 8. Страхова компанія уклала договір із промисловим підприємством на добровільне колективне медичне страхування 500 працівників. Середня вартість обслуговування в поліклініках, з якими страхова компанія має договір, складає 1000 грн. на рік, а в лікарнях – 3500 грн. на рік. Імовірність госпіталізації дорівнює 25%. Витрати страховика на ведення страхової

діяльності в розрахунку на одну застраховану особу становлять 150 грн., плановий прибуток – 25%. Визначте страховий внесок промислового підприємства на медичне страхування 500 працівників.

Задача 9. Визначте страховий платіж за договором добровільного медичного страхування за програмою «Екстрена медична допомога для дорослих» на підставі таких даних:

- 1) страхова сума за програмою – 1000грн.;
- 2) питома вага навантаження в тарифній ставці – 20%;
- 3) страховий нетто-платіж – 7,5% від страхової суми;
- 4) скидка з тарифу за відсутність страхових випадків в минулому році – 20%;
- 5) підвищувальний коефіцієнт за вік застрахованої особи – 15%.

Задача 10. Визначте вартість страхового поліса зі страхування медичних витрат (медичного асистансу) для групи студентів, які виїжджають в одну з європейських країн, згідно з наступними даними:

- 1) чисельність групи – 18 чол.;
- 2) страхова сума – 5 тис. євро на кожного;
- 3) термін перебування за кордоном – 14 днів;
- 4) страховий тариф: на 7 днів – 0,95 грн., на 15 днів – 0,9 грн., на 30 днів – 0,85 грн. з однієї особи;
- 5) скидка за чисельність групи: при чисельності групи до 10 чол. – 5%, до 20 чол. – 10%, до 30 чол. – 15%.

Задача 11. Страхова сума за договором весільного страхування складає 25000 грн. Застрахований одружився у віці 20 років. Визначити розмір додаткової суми, яку зобов'язана виплатити страхова компанія, за умови, що норма дохідності становить: а) 75% діючої облікової ставки НБУ; б) 4% річних (нараховуються за формулою складних відсотків). Пояснити причини встановлення методики з виплати додаткових сум за договором весільного страхування. Яка норма дохідності із запропонованих для розрахунку використовується сьогодні українськими страховими компаніями ?

Задача 12. Громадянка Іжикова К.А. укладає договір добровільного страхування від нещасних випадків для себе, чоловіка і дитини віком 13 років. На кожну застраховану особу встановлено страхову суму по 2500 грн., а страхові тарифи диференційовані залежно від віку і виду професійної діяльності для дорослих: для дітей віком від 10 до 18 років 4% від страхової суми, дорослих - 2%. Страхові виплати залежать від ступеню втрати здоров'я. У разі смерті застрахованої особи від нещасного випадку страхова компанія забезпечує 100%, набуття інвалідності 1 групи - 90%, 2 групи - 80%, 3 - групи 60% від страхової суми. Якщо застрахована особа втрачає працездатність, то страхова виплата становить 0,5% від страхової суми щоденно, але в цілому не більше її половини. Необхідно визначити страховий платіж за укладеним договором, а також страхову виплату на кожну застраховану особу за умови, що в результаті випадкового гострого отруєння харчовими продуктами чоловік став інвалідом 3 групи. Дитина хворіла 35 днів. Додатково перелічіть види нещасних випадків, які покривають страхові компанії у добровільних індивідуальних і колективних договорах страхування.

Задача 13. Розрахувати чисту нетто-премію виробничого підприємства за договором колективного страхування від нещасних випадків на основі таких даних: очікувана кількість застрахованих – 3500 осіб; термін страхування – 1 рік; очікувана кількість страхових випадків на 1000 осіб – 343, з них може тимчасово втратити працездатність 280 осіб, набути інвалідності 3 групи – 40 осіб, 2 групи – 14 осіб, 1 групи – 5 осіб, померли внаслідок нещасного випадку – 2 особи. Договором передбачено, що страхова компанія зобов'язується у разі смерті застрахованої особи виплатити 10000 грн., інвалідності 1 групи – 8000 грн., 2 групи – 7000 грн., 3 групи – 5000 грн., тимчасової втрати працездатності по 0,5% від страхової суми щоденно, але в цілому не більше половини страхової суми.

Задача 14. В автотранспортному підприємстві працює 150 водіїв, 100 кондукторів і 10 контролерів-ревізорів. Необхідно визначити: а) суму страхових платежів за обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті за цей персонал, використавши діючу ставку внеску з одиниці страхової суми; б) суму страхових виплат за кожним із нижченаведених випадків: смерть водія в дорожньо-транспортній пригоді; під час інших аварій один кондуктор набув інвалідності третьої групи, а два водії тимчасово втратили працездатність і лікувались 30 днів.

Задача 15. Громадянка Дмитренко К.В. уклала індивідуальний договір страхування від нещасних випадків терміном на один рік на суму 5000 грн. Через три місяці після укладання договору страхувальник під час сильної ожеледиці зламала ногу і перебувала на лікарняному протягом 45 днів. Ще через три місяці Дмитренко К.В. випадково отруїлась парами фарби і лікувалась амбулаторно 25 днів. Розрахувати розмір страхової виплати за страховими випадками за умови, що за кожну добу тимчасової непрацездатності страхова компанія виплачує по 0,5% від страхової суми щоденно, але в цілому не більше від її половини.

Задача 16. Утримання і лікування одного хворого обходиться лікувальному закладу в середньому у 20000 грн. За рік лікувальний заклад обслуговує 15000 хворих. Бюджетне фінансування становить 30%. Якою буде сума страхового платежу страхувальника, коли їх кількість становитиме 100000 осіб, а страхова сума дорівнюватиме сумі вартості лікування одного хворого, при цьому брутто-платіж утримує в собі 30% навантаження на нетто-ставку.

Задача 17. Страхова компанія уклала договір з виробничим підприємством на добровільне медичне страхування 100 працівників. Середня вартість обслуговування в поліклініках, з якими страхова компанія має договір, складає 1400 грн. В середньому за рік за медичною допомогою звертається кожна десята, лікується в стаціонарних умовах кожна тридцята застрахована особа. Середня вартість лікування одного хворого в стаціонарах, з якими страхова компанія має договір, становить 1700 грн. Накладні витрати на здійснення страхування з розрахунку на одного застрахованого складають в середньому 150 грн., запланований прибуток страховика – 20%. Розрахувати річний страховий внесок виробничого підприємства на колективне медичне страхування.

Задача 18. Страхова компанія «Зеніт» уклала з фізичною особою договір страхування від нещасних випадків та медичних витрат при виїзді за кордон. Визначити об'єкт страхового захисту згідно з укладеним договором, розрахувати розмір страхового платежу, вказати перелік послуг, що будуть надані компанією відповідно до категорії придбаного полісу. Для розв'язку задачі скористайтесь інформацією у нижченаведеній таблиці і врахуйте, що валютою страхування в Україні є національна грошова одиниця.

Назва показника	Варіанти			
	1	2	3	4
Річний страховий тариф (%):				
медичні витрати	2,0	2,5	2,8	3,0
нещасні випадки	4,3	4,5	4,7	4,9
Категорія страхового полісу	А	В	С	Д
Термін страхування, діб	30	90	15	35
Страхова сума (ЄВРО):				
Медичні витрати	10000	15000	18000	20000
Нещасні випадки	5000	7000	9000	10000

Тема 8. Страхування майна

Семінар 10. Сутність та особливості майнового страхування. Страхування майна юридичних та фізичних осіб

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Організаційна схема та економічний механізм страхування майна. Системи відповідальності.
2. Страхування майна громадян.
- 2. Індивідуальне тестування.*
- 3. Презентація рефератів (доповідей).*
- 4. Розв'язання задач.*

Задача 1. Страхова оцінка об'єкта – 400 тис. грн. Страхова сума – 200 тис. грн. Страховий тариф – 0,2% від страхової суми. Збиток внаслідок зливи становить 50 тис. грн. Визначте величину страхових платежів та величину страхового відшкодування при умовній і безумовній франшизі в 10%.

Задача 2. Під час пожежі згорів холодильник, що мав ціну на час придбання 3 000 грн. та раціональний строк використання 10 років. На момент укладання договору страхування холодильник експлуатувався 3 роки. Визначте розмір збитку страхувальника та страхове відшкодування, якщо страхова сума, обумовлена в договорі, становила 2 000 грн., а безумовна франшиза – 5%.

Задача 3. Підприємець застрахував своє майно на випадок крадіжки й пограбування. Страховий тариф за цим ризиком становить 0,58%. Майно застраховане на 80 тис. грн. у розмірі 100% вартості. В договорі зазначено безумовну франшизу в розмірі 9%. Під час крадіжки частка майна, вартістю 34 грн., була пошкоджена і викрадена на суму 26 тис. грн. Відповідно з документами вартість ремонту пошкодженого майна становить 12 тис. грн., причому після ремонту майно не було уцінено. Визначте розмір страхового платежу, збитків підприємця та страхового відшкодування.

Задача 4. Унаслідок страхового випадку повністю пошкоджена покрівля магазину, опалення та електроосвітлення. Частково в розмірі 20% пошкоджено штукатурку, а також підлогу на площі 90 м². Питома вага у загальній балансовій вартості магазину штукатурки складає 8%, покрівлі - 12%, системи опалення й освітлення – 15%, підлоги – 7%. Визначте суму збитків страхувальника та страхового відшкодування, якщо балансова вартість магазину становить 254 150 грн., площа 354 м². Страхова сума становить 80% балансової вартості магазину, а безумовна франшиза 5%.

Задача 5. Будинок застраховано за системою пропорційної відповідальності. Його первісна вартість – 72 000 грн., знос – 18 000 грн., страхова сума складає 60% залишкової вартості будинку. Розрахуйте розмір страхового відшкодування, якщо збитки становлять 75% залишкової вартості будинку, а умовна франшиза встановлена в розмірі 10% первісної вартості.

Задача 6. Громадянин застрахував будинок вартістю 150 тис. грн. в страховій компанії від вогневих ризиків терміном на 5 років. При цьому була встановлена безумовна франшиза – 5%. Через 3 роки в результаті пожежі будинок було знищено, але при цьому визначено, що залишки, придатні для будівництва, становлять 20 тис. грн. Експертами встановлено, що витрати по врятуванню будинку становлять 10 тис. грн., а сума зносу будинку до моменту пожежі – 8 тис. грн. Визначте розмір повного збитку страхувальника та розмір страхового відшкодування, якщо:

- а) будинок страхувався на повну вартість;
- б) страхова сума становить 100 000 грн.

Задача 7. Громадянин уклав договір страхування зі страховиком на страхування домашнього майна, до складу якого входить телевізор вартістю 2000 грн. та комп'ютер вартістю 5000 грн. На день підписання договору сума зносу телевізора становила 30%, а комп'ютера – 10%. Договір страхування було укладено на 80% вартості майна й встановлено безумовну франшизу 6% від обсягу збитків страхувальника. Внаслідок страхового випадку телевізор було повністю знищено, а комп'ютер пошкоджено так, що вартість ремонту за довідкою склала 950 грн. Визначте:

- 1) величину страхової премії, якщо страховий тариф становить 1,8%;
- 2) обсяг страхового відшкодування.

Семінар 11. Страхування транспортних засобів та вантажів

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Страхування транспортних засобів і вантажів.
2. Страхування технічних ризиків.
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*
4. *Розв'язання задач.*

Задача 1. Автомобіль вартістю 1,6 млн. грн. застрахований у двох страхових компаніях від одного і того ж самого ризику. У страховій компанії А – на страхову суму 1,0 млн. грн., а у страховій компанії Б – на страхову суму 1,2 млн. грн. У результаті загальна страхова сума складає 2,2 млн. грн. Збиток з настанням страхового випадку складає 0,8 млн. грн. Визначте суму страхового відшкодування, яку виплатять страхові компанії А і Б та загальну суму виплати за страховим випадком.

Задача 2. Дійсна початкова вартість автомобіля становить 500 тис. грн., знос на момент укладання договору страхування – 16%. У результаті страхового випадку автомобіль знищено. Вартість деталей, придатних для подальшого використання, із урахуванням зносу – 168 тис. грн., витрати на приведення майна в належний стан – 5350 грн. Визначте розмір страхового відшкодування, якщо межа відповідальності страховика становить 70%; безумовна франшиза – 2%.

Задача 3. Страхова компанія застрахувала кредит на суму 100 тис. грн. Протягом дії договору боржник погасив кредит на суму 40 тис. грн. Внаслідок пожежі, визнаної страховим випадком, підприємство не змогло повернути решту кредиту. Визначте величину збитку і величину страхового відшкодування, якщо договором страхування цього кредиту передбачена умовна франшиза в розмірі 10 % або безумовна франшиза в розмірі 20 %.

Задача 4. Обчислити суму збитків банку, якщо позичальник не повернув ні суми кредиту, ні відсотків за користування ним. Сума кредиту дорівнює 300 тис. грн., строк кредиту – 3 місяці, плата за кредит – 30 % річних, відповідальність страховика – 90 %.

Задача 5. Визначте суму страхового відшкодування, яку страховик має виплатити банку, якщо позичальник не повернув суми боргу і половини суми відсотків за користування кредитом. Сума кредиту дорівнює 25 тис. грн., строк кредиту – 12 місяців, плата за кредит – 15% річних, відповідальність страховика – 60%.

Задача 6. Автопідприємство страхує 20 машин від знищення або пошкодження. Страхова оцінка і страхова сума кожної машини збігаються і становлять по 30 тис. грн. Страхові тарифи такі: 1) за знищення і пошкодження внаслідок ДТП – 2%; 2) за знищення і пошкодження внаслідок дії стихійних сил природи – 0,1%;

3) за крадіжку – 5%. Страхова компанія надає такі знижки з тарифів: 1) за страхування понад десяти машин – 23%; 2) за страхування від усіх трьох ризиків – 10%. Визначте: загальний обсяг відповідальності страхової компанії; загальний страховий платіж за страхування двадцяти машин при страхуванні від усіх трьох ризиків.

Задача 7. У результаті дорожньо-транспортної пригоди згорів легковий автомобіль, що був застрахований за договором автокаско. Ціна придбання автомобіля – 70 000 грн. Зношення на день укладання договору – 20%. Після аварії залишилися деталі на суму 5 600 грн. На приведення до робочого стану вказаних деталей витратили 800 грн. Знецінення деталей 50%. Обчисліть розмір збитку страхувальника та страхове відшкодування, якщо договором встановлено страхову суму 50 000 грн. та безумовну франшизу 6%.

Тема 9. Страхування відповідальності

Семінар 12. Обов'язкове страхування відповідальності

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Організаційна схема та мета страхування відповідальності.
 2. Страхування професійної відповідальності.
 3. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності автовласника.
 4. Страхування відповідальності власників агресивних порід собак.
 5. Обов'язкове страхування відповідальності громадян, що мають у власності зброю.
 6. Обов'язкове страхування відповідальності для приватних нотаріусів.
- 2. Індивідуальне тестування.*
- 3. Презентація рефератів (доповідей).*
- 4. Розв'язання задач.*

Задача 1. Власник автомашини «Опель» визнаний винним у скоєнні ДТП, внаслідок якого було травмовано одного пішохода, двох пасажирів зустрічної машини і саму машину. Пішохід отримав травму, внаслідок котрої йому встановлено 2-гу групу інвалідності, один з пасажирів зустрічної машини загинув, а другий лікував наслідки травми 162 дні. Вартість ремонту пошкодженої автомашини становила 28300 грн. Визначити розміри страхового відшкодування, котрі потерпілі можуть отримати на підставі обов'язкового страхування цивільної відповідальності автовласника, винного у ДТП.

Задача 2. Авіаперевізник здійснює рейс Київ – Одеса на літаку ТУ – 154. В літаку 168 посадочних місць. Згідно з встановленими вимогами авіаперевізник має поліс обов'язкового страхування відповідальності за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, пошти і вантажу. Визначити ліміт відповідальності на

кожне пасажирське крісло і страховий платіж. Назвати перелік документів, що мають бути подані страховику у разі настання авіаційної події, внаслідок якої страхувальник нестиме відповідальність перед пасажирями.

Задача 3. Експлуатант повітряного судна (злітна маса судна - 30000 кг.) за позовом суду має відшкодувати збитки третім особам у розмірі 30 000000 грн. Який обсяг виплат отримують треті особи і від кого? Хто за даним видом страхування відноситься до третіх осіб?

Задача 4. Державне підприємство «Українські авіалінії» уклало страховий договір на 1 рік із СК «Кредо» на страхування каско повітряного судна цивільної авіації АН.12. Оціночна вартість об'єкта страхування – 2,5 млн. грн.. Визначити страхову суму, що буде відображена в договорі страхування, страховий платіж. Вказати, на випадок яких небезпек укладається договір. Нехай страховий платіж в повному обсязі сплачено 17.01.2022 р. Назвати час початку та закінчення дії договору.

Задача 5. Повітряне судно цивільної авіації обслуговує 5 осіб. Експлуатант повітряного судна уклав договір обов'язкового страхування життя і здоров'я членів екіпажу і обслуговуючого персоналу. Назвіть страхову суму на одну застраховану особу. Визначте страховий платіж. Припустимо, що внаслідок авіаційної катастрофи три члени екіпажу загинули, один набув інвалідності першої групи, а один став інвалідом другої групи. Яким буде обсяг страхової виплати за кожним випадком?

Задача 6. Фізична особа - власник німецької вівчарки під час реєстрації тварини уклав договір обов'язкового страхування відповідальності власників агресивних порід собак терміном на 1 рік. Вказати величину страхового внеску страхувальника. На який максимальний термін власник собаки може укласти договір? Визначити обсяг страхової виплати, якщо ненавмисними діями буде спричинено страховий випадок з наслідком для третьої постраждалої особи у формі першої групи інвалідності, тимчасової втрати працездатності. Вказати на ліміти відповідальності страхової компанії за іншими можливими наслідками заподіяння шкоди здоров'ю і майну третіх осіб внаслідок непередбачуваної та агресивної дії собаки. Які ще породи собак відносяться до агресивних згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 9 липня 2002 р. №944 «Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, що може бути заподіяна третім особам»?

Задача 7. Власник вогнепальної мисливської зброї під час проведення реєстраційної процедури уклав договір обов'язкового страхування відповідальності громадян, що мають у власності зброю терміном на 1 рік. Вказати величину страхового внеску страхувальника. На який максимальний термін власник зброї може укласти договір? Визначити обсяг страхової виплати, якщо ненавмисними діями буде спричинено страховий випадок з наслідком для третьої постраждалої особи у формі тимчасової втрати працездатності тривалістю 60 днів. Вказати на ліміти відповідальності страхової компанії за іншими можливими наслідками ненавмисного заподіяння шкоди здоров'ю і майну третіх осіб громадянами, що мають у власності зброю.

Задача 8. Громадянин укладає зі страховиком договір обов'язкового

страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів як власник автомобіля ВАЗ 2108 з об'ємом двигуна 1800 см³. Територія переважного використання автомобіля – місто з населенням 600 тис. чоловік. Стаж водія – 5 років. Договір укладається за умови, що транспортним засобом будуть користуватися й інші особи на законних підставах. Визначте страховий платіж із даного виду в перший рік страхування.

Задача 9. Громадянин укладає договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власника автомашини ЗАЗ – 1103 «Таврія» з об'ємом двигуна 1100 см. куб. терміном на 1 рік. Машина експлуатується в місті з населенням 350 тис. чол., стаж водія - 15 років. Договір укладається на власника та його дружину, водійський стаж якої 2 роки. Визначте:

- 1) величину страхового платежу на перший рік страхування;
- 2) величину страхового платежу на другий страхування, якщо:
 - а) протягом першого року страхова компанія не здійснила жодної страхової виплати за даним договором;
 - б) страхова компанія здійснила дві страхові виплати за договором.

Задача 10. Пенсіонер укладає договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів як власник автомашини ВАЗ – 2107 з об'ємом двигуна 2300 см. куб. терміном на 1 рік. Машина експлуатується в місті з населенням 520 тис. чол., стаж водія - 25 років. Договір укладається тільки на власника. Визначте:

- 1) величину страхового платежу на перший рік страхування;
- 2) величину страхового платежу на другий страхування, якщо:
 - а) протягом першого року страхова компанія не здійснила жодної страхової виплати за даним договором;
 - б) страхова компанія здійснила одну страхову виплату за договором;
 - в) страхова компанія здійснила дві страхові виплати за договором.

Задача 11. Внаслідок дорожньо-транспортної пригоди були пошкоджені 4 автомобілі. Визначте розмір страхового відшкодування потерпілим особам відповідно до угоди обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів, якщо відомо, що ДТП сталася з вини власника 2-го автомобіля, а вартість ремонту автомобілів згідно з квитанціями ремонтних фірм склала:

- 1-го автомобіля – 13 000 грн.;
- 2-го автомобіля – 19 000 грн.;
- 3-го автомобіля – 22 300 грн.;
- 4-го автомобіля – 26 600 грн.

Задача 12. Страхові компанії – повні члени Моторного (транспортного) страхового бюро України - отримали протягом місяця страхові платежі за внутрішніми договорами обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів у розмірі 22 500 тис. грн. та страхові платежі за міжнародними договорами страхування у розмірі 15 600 грн. Крім того, до МТСБУ надійшли безоплатні внески у розмірі 2 100 тис. грн. від Міністерства транспорту України та від Міністерства внутрішніх справ України у розмірі 1 500 тис. грн. Фонд страхових гарантій на 1 липня поточного року становив 1

002 тис. грн.

Визначте суму надходжень та остаточний розмір на 1-е число наступного місяця Фонду захисту потерпілих у дорожньо-транспортних пригодах і Фонду страхових гарантій при Моторному (транспортному) страховому бюро України.

Задача 13. В договорі страхування професійної відповідальності нотаріуса передбачена страхова сума 10 тис. грн., безумовна франшиза – 1 тис. грн. В результаті помилки, здійсненої нотаріусом при виконанні службових обов'язків, нанесено збиток клієнту в розмірі 9 тис. грн. Крім того, витрати, понесені пред'явником претензії, склали 0,4 тис. грн., а витрати, здійснені нотаріусом у зв'язку зі страховою подією без згоди страховика – 0,12 тис. грн. Визначте:

- 1) хто і в якому обсязі здійснить відшкодування клієнту нотаріуса;
- 2) обсяг збитків нотаріуса.

Семінар 13. Добровільне страхування відповідальності

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Страхування відповідальності виробника за якість продукції.
2. Страхування інших видів відповідальності (за екологічне забруднення, за неповернення кредитів, тощо).
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*
4. *Розв'язання задач.*

Задача 1. Визначте величину страхового платежу, розмір збитку і величину страхового відшкодування при страхуванні врожаю ярової пшениці, яка була висіяна на площі 20 га і пошкоджена градом. Врожай страхувався на 75%. Страховий тариф становить 8% від страхової суми. Витрати на підсів становили 2400 грн. Врожай дав валовий збір 400 центнерів. Середньорічна врожайність пшениці за попередні п'ять років 26 центнерів з 1 га. Ціна одного центнера пшениці за попередній рік становила 80 грн.

Задача 2. Державне племінне господарство застрахувало 6 племінних корів. страхова сума за кожну корову встановлена в розмірі 5 тис. грн. Страховий тариф – 4 % від страхової суми. Протягом дії договору одна корова загинула внаслідок удару електричним струмом і була реалізована на м'ясо. Норматив виходу м'яса від живої ваги корови – 50 %, вага тварини – 700 кг. Фактично було реалізовано м'ясо вагою 300 кг за ціною 15 грн./кг (довідка про ціну продажу представлена страховій компанії). Визначте розмір страхового платежу за групу тварин та страхового відшкодування за загиблу тварину.

Тема 10. Співстрахування і перестрахування

Семінар 14. Співстрахування і перестрахування

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Необхідність, суть та функції перестрахування.
2. Методи співстрахування.
3. Основні форми проведення перестраховальних операцій.
4. Співстрахування та механізм його застосування.

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація рефератів (доповідей).

4. Розв'язання задач.

Задача 1. Власне утримання цедента за договором ексцедента суми становить 20 тис. ум. од. Ексцедентний договір складається з чотирьох часток (ліній). Клієнт має намір укласти договір страхування на суму 200 тис. ум. од. Який розмір ризику може прийняти цедент?

Задача 2. Сума власного утримання страховика становить 50 тис. ум. од. Сума ексцедента – 200 тис. ум. од. Визначте місткість ексцедентного договору.

Задача 3. Страхова оцінка нерухомого майна машинобудівельного підприємства – 12 млн. грн. Чотири страхові компанії укладають договір його співстрахування і розподіляють відповідальність між собою так: перша бере 20%, друга – 25%, третя – 40%, четверта – 15%. Визначте величину страхових платежів, котру отримає кожна з них, якщо страховий тариф становить 0,6%, і розмір виплати страхового відшкодування кожного учасника співстрахування, якщо збиток становить 4,4 млн. грн.

Задача 4. У договорі квотного перестрахування частка перестраховика складає 20% за кожним ризиком даного виду, але не більш 200 тис. грн. за кожним страховим випадком. Страховик (цедент, перестраховальник) прийняв на страхування три ризики: 700, 900 та 1 млн. 500 тис. грн. За всіма трьома ризиками відбулися страхові випадки, які спричинили повне знищення об'єктів. Визначте, яку суму сплатить перестраховик цеденту.

Задача 5. Страхова компанія уклала договір страхування об'єкта вартістю 2,4 млн. грн. при страховому тарифі 0,4%. Власне утримання компанії 1,4 млн. грн., решта перестраховується у двох перестраховиків порівну. Величина комісії за укладення і супровід договору – 10%. Збитки внаслідок пожежі становлять 1600 тис. грн.

Визначте: 1) страхові платежі, котрі отримає страховик і перестраховики; 2) розмір страхового відшкодування, котре виплатять учасники процесу страхування і перестрахування.

Задача 6. Власне утримання страховика – 15 тис. грн. Страховик має договір ексцедента суми на 4 частки. Страхова сума становить 60 тис. грн. Визначте

місткість договору перестраховання, розподіл збитків на 45 тис. грн. між цедентом та перестраховиком.

Задача 7. Станом на січень 2009 року. страхова компанія має такі показники:

- сплачений статутний фонд – 8200 тис. грн.;
- технічні резерви – 6300 тис. грн.;
- вільні резерви – 2400 тис. грн.;
- прибуток – 1200 тис. грн.

Визначте величину відповідальності на один договір страхування (перестраховання), котру може нести страхова компанія.

Задача 8. Група будівельних та транспортних ризиків перестрахована цедентом за договором квоти. Використовуючи дані таблиці, визначте квоту, яка буде відповідати власним можливостям цедента за даною групою ризиків, та участь сторін у покритті збитків.

Показник	Значення показника тис. грн.
Страхова сума по першому ризику	500
Страхова сума по другому ризику	350
Страхова сума по третьому ризику	200
Збиток за першим ризиком	320
Збиток за другим ризиком	120
Збиток за третім ризиком	50
Ліміт власного утримання цедента за групою ризиків	300

Задача 9. Страховик уклав договір страхування об'єкта вартістю 3200 тис. грн. при страховому тарифі 0,5%. Власне утримання компанії 2200 тис. грн., решта перестраховується у двох перестраховиків порівну. Величина комісії за укладення і супровід договору – 10%. Визначте:

- 1) страхові платежі, котрі отримає страховик і перестраховики;
- 2) величину комісійної винагороди, котру отримає страховик;
- 3) розмір страхового відшкодування, котре виплатять учасники процесу страхування і перестраховання, якщо збитки страхувальника становлять 700 тис. грн.

Задача 10. Страхова компанія здійснює непропорційне перестраховання об'єкта вартістю 4 млн. грн., в якому бере участь 4 учасники (страховик і 3 перестраховики). Вартість об'єкта розділена на шари, ймовірність настання страхового випадку для яких наступна: пріоритет – 0,5; перший перестраховик – 0,25; другий перестраховик – 0,15; третій перестраховик – 0,10. Визначте:

- 1) страхові платежі для кожного учасника, якщо страховий тариф становить 0,5%;
- 2) величину страхового відшкодування і учасників виплати при збитках:
 - а) 0,8 млн. грн.;
 - б) 1,2 млн. грн.;
 - в) 3,4 млн. грн.

Задача 11. Портфель страховика складається з трьох однорідних груп ризиків, які мають відповідно оцінку 200, 350, 533 тис. грн. Максимальний рівень власного утримання страховика в покритті ризиків – 400 тис. грн. У

перестраховання передається квота в розмірі 25% страхового портфеля.
Визначте:

- 1) форму перестраховання;
- 2) величину ризиків, переданих перестраховику за окремими групами та в цілому;
- 3) власну участь цедента в покритті ризиків;
- 4) проаналізуйте доцільність перестраховання всіх ризиків в портфелі страховика.

Задача 12. Цедент уклав ексцедентний договір перестраховання, згідно з яким участь страховика в покритті ризиків установлена в розмірі 250 тис. грн. Верхня максимальна межа відповідальності перестраховика – 500 тис. грн. Визначте участь цедента і цесіонарія у відшкодуванні збитків, якщо в результаті страхового випадку їх розмір становить:

- а) 300 тис. грн.;
- б) 210 тис. грн.;
- в) 610 тис. грн.

Задача 13. Об'єкт, страхова вартість якого 10 млн. грн. страхується трьома страховиками за одним договором при страховому тарифі 0,7%. Відповідальність за договором співстрахування розділена в наступному порядку: перший страховик – 50%, другий страховик – 30%, третій страховик – 20% страхової суми. В результаті страхового випадку страхувальнику завдано збитків в обсязі 5 млн. грн. Визначте:

- 1) страхові платежі, котрі отримують страховики;
- 2) розмір страхового відшкодування, котре виплатять учасники процесу співстрахування.

Задача 14. Як буде розподілено між цедентом і цесіонарієм, в разі настання страхових подій, відповідальність за збитки, якщо укладено квотні договори перестраховання, а також мають місце такі умови:

- а) цедентом було укладено договір з квотою 75%;
 - ліміт відповідальності цесіонарія згідно з цим договором 200тис.грн.;
 - ризик 100тис.грн.;
 - збитки становили 100%.
- б) цедентом було укладено договір з квотою 85%;
 - ліміт відповідальності цесіонарія згідно з цим договором 300тис.грн.;
 - ризик 400тис.грн.;
 - збитки становили 50%.
- в) цедентом було укладено договір з квотою 75%;
 - ліміт відповідальності цесіонарія згідно з цим договором 350тис.грн.;
 - ризик 525тис.грн.;
 - збитки становили 90%.

Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика

Семінар 15. Доходи, витрати і прибуток страховика

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Характеристика доходів страховика.
2. Склад та економічний зміст витрат страховика.
3. Склад та порядок визначення балансового прибутку страховика.
4. Оподаткування страховиків.
5. Розподіл та використання чистого прибутку страховика.

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація рефератів (доповідей).

4. Розв'язання задач.

Задача 1. Сума заявлених у зв'язку зі страховими випадками претензій за звітний період – 530 тис. грн. Величина страхових виплат – 610 тис. грн. Неврегульовані претензії за передзвітний період – 170 тис. грн., сума страхових премій, які належать поверненню страхувальникам у зв'язку з достроковим припиненням договорів, – 54 тис. грн. Визначте резерв заявлених, але не врегульованих збитків.

Задача 2. Визначте величину резерву незароблених премій і суму зароблених премій на 31.03; 30.06; 30.09, 31.12, якщо страхова компанія у звітному році отримала такі суми страхових премій: у I кварталі – 84210 грн.; у II кварталі – 54350 грн.; у III кварталі – 45010 грн.; у IV кварталі – 51270 грн.

Задача 3. Визначте фінансовий результат від звичайної діяльності страховика до оподаткування на кінець звітного періоду, використовуючи дані таблиці.

Показник **Розрахункові дані, тис. грн.**

Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток)	2106,8
Дохід від участі в капіталі	–
Інші фінансові доходи	475,7
Інші доходи	0,7
Фінансові витрати	2,0
Витрати від участі в капіталі	–
Інші витрати	1,1

Задача 4. У звітному періоді (з 1.01.2017 по 31.12.2017) діють чотири договори з певного виду ризикового страхування. У таблиці наведені показники щодо сум страхових премій, отриманих страховиком у звітному періоді, та терміну дії даних договорів. Використовуючи дані таблиці, розрахувати резерв незароблених премій і суму премій, яку можна вважати заробленою на 31.12 методом “1/4”.

Договір	Показник	Значення
Перший	Термін дії	з 15.03.08 по 15.03.09
	Страхова премія, грн.	300
Другий	Термін дії	з 10.04.08 по 10.04.09
	Страхова премія, грн.	400
Третій	Термін дії	з 13.06.08 по 13.06.09
	Страхова премія, грн.	500
Четвертий	Термін дії	з 20.11.08 по 20.11.09
	Страхова премія, грн.	700

Задача 5. Визначте дохід від страхової, інвестиційної та фінансової діяльності, якщо протягом звітнього періоду страхова компанія отримала:

- суми страхових платежів за договорами страхування – 584,6 тис. грн.;
- частки від страхових сум, сплачені перестраховиками – 70,8 тис. грн.;
- суму доходу від депозитного вкладу в банк – 24,7 тис. грн.;
- повернені суми технічних резервів – 21,0 тис. грн.;
- дохід від акцій – 5,7 тис. грн.;
- повернені суми централізованих резервних фондів – 8,4 тис. грн.

Задача 6. Визначте сукупний розмір податку на прибуток страховика, який укладає договори страхування, інші, ніж страхування життя, за перший квартал поточного року, виходячи з таких даних:

- сума страхових платежів – 78,3 тис. грн.;
- дохід від продажу автомобіля компанії – 27 тис. грн.;
- дохід від продажу офісної техніки – 13 тис. грн.;
- витрати на оформлення документів при продажу автомобіля – 1,9 тис. грн.

Задача 7. Страхові платежі страхової компанії, яка надає послуги з видів страхування, інших, ніж страхування життя, складають 3,9853 тис. грн., а частки страхових платежів, що належать перестраховикам, – 1,4538 тис. грн. Виплати страхових сум і страхових відшкодувань – 392 тис. грн., а відрахування у централізовані страхові резервні фонди – 25,4 тис. грн. Визначте валовий дохід та податок на прибуток від страхової діяльності.

Задача 8. Надходження страхових премій страхової компанії за 2010 рік становлять: в I кв. – 420 тис. грн.; в II кв. – 400 тис. грн.; в III кв. – 440 тис. грн.; в IV кв. – 480 тис. грн. Визначте резерв незароблених страхових премій на 1 жовтня 2010 р. та на 1 січня 2011 року.

Задача 9. Визначте величину зароблених страхових премій страхової компанії, якщо відомо:

- сума незароблених страхових премій на початок року – 260 тис. грн.;
- сума незароблених страхових премій на кінець року – 320 тис. грн.;
- сума надходжень страхових премій за звітний період – 640 тис. грн.;
- страхові премії, сплачені перестраховикам у звітному році – 35 тис. грн.;
- сума доходів від депозитного вкладу в банк – 250 тис. грн.

Задача 10. Визначте прибуток (збиток) від страхової діяльності страхової компанії, маючи такі дані (млн. грн.):

- зароблені страхові премії за договорами страхування і перестраховування у звітному періоді – 80 ;

- виплати страхових сум та страхових відшкодувань – 35 ;
- відрахування в технічні резерви, інші, ніж резерв незароблених премій – 15;
- частки страхових виплат, сплачені перестраховиками – 20;
- повернуті суми із централізованих страхових резервів – 12;
- витрати на ведення справи – 10.

Задача 11. Визначте доходи, витрати, прибуток страховика від страхової діяльності та величину податку на прибуток за квартал на основі таких даних (тис. грн.):

- страхові премії, отримані за договорами страхування та перестраховування – 190;
- сплачені страхові відшкодування – 90;
- страхові премії, сплачені перестраховикам – 30;
- комісійна винагорода за перестраховування – 4;
- повернуті суми із централізованих резервних фондів – 60;
- відрахування до технічних резервів – 52;
- витрати на ведення страхової справи – 24.

Задача 12. Загальна сума надходжень страхових премій компанії зі страхування життя за квартал становить 900 тис. грн., в тому числі:

- 1) за договорами страхування життя, укладеними на термін до 10 років – 700 тис. грн.;
- 2) за договорами довгострокового страхування життя, укладеними на термін 10 років і більше – 200 тис. грн.

Визначте податок з прибутку від страхової діяльності страховика зі страхування життя.

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

Семінар 16. Фінансова надійність страхових компаній та фактори, що на неї впливають

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Поняття фінансової надійності страховика та методи її забезпечення.
 2. Види резервів страховика та порядок їх утворення.
 3. Платоспроможність страховика: умови її забезпечення та методика визначення.
- 2. Індивідуальне тестування.*
- 3. Презентація рефератів (доповідей).*
- 4. Розв'язання задач.*

Задача 1. Страхова компанія “Промінь” має надходження страхових премій в сумі 1,8 млн. грн., перестраховикам сплачено 240 тис. грн. Страхові виплати –

1100 тис. грн., в тому числі компенсовано перестраховиками – 120 тис. грн. Визначте нормативний показник платоспроможності.

Задача 2. У таблиці наведені дані щодо діяльності страхових компаній (СК1 та СК2) у поточному періоді. Використовуючи дані таблиці, порівняти платоспроможність та доходність страхових компаній.

Показник діяльності страховика	СК1, тис. грн.	СК2, тис. грн.
Активи по балансу	8335,5	7081,4
Нематеріальні активи	20,7	13,5
Страхові резерви та інші зобов'язання по балансу	3050,5	2347,7
Чистий прибуток (збиток)	601,4	249,3
Страхові премії	8554,3	5664,1
Сума премій, сплачених перестраховикам	699,4	247,6
Страхові виплати	4045	1879,4
Суми виплат, компенсованих перестраховиками	3,8	0,4

Задача 3. Визначте фінансову стійкість через недостатність коштів за страховими компаніями “Альфа” та “Бета”. Вихідні дані:

- у страхової компанії “Альфа” страховий портфель складається з 720 договорів, а у страхової компанії “Бета” – з 329 договорів;
- у страхової компанії “Альфа” середня тарифна ставка складає 2,0 грн. зі 100 грн. страхової суми, а у страхової компанії “Бета” – 2,8 грн. зі 100 грн. страхової суми.

Задача 4. Розрахувати рівень виплат і дати оцінку збитковості (вигідності) окремих видів страхування для страхової компанії “Промінь” за такими даними:

- добровільним страхуванням наземних транспортних засобів страхові виплати склали 100,25 тис. грн., сума страхових премій – 317,200 тис. грн., нетто-ставка – 5,2 грн., брутто-ставка – 7,5 грн. зі 100 грн. страхової суми;
- добровільним страхуванням відповідальності власників наземних транспортних засобів страхові виплати склали 780,2 тис. грн., сума страхових премій – 565230 грн., нетто-ставка – 8,1 грн., брутто - ставка – 9,2 грн. із 100 грн. страхової суми.

Задача 5. Дати оцінку рентабельності страхової компанії, виходячи з таких умов: загальний обсяг страхових платежів склав 115 тис. грн., страхової виплати – 54 тис. грн., відрахування в страхові резерви та запасні фонди – 2,5 тис. грн., відрахування на превентивні заходи – 1,2 тис. грн., витрати на ведення справи – 2,12 тис. грн.

Задача 6. У страхової компанії “Альфа” страховий портфель складається з 340 укладених договорів, а у страхової компанії “Бета” – з 240 договорів. Середня тарифна ставка зі 100 грн. страхової суми у страхової компанії “Альфа” – 0,33 грн., у страхової компанії “Бета” – 0,4 грн. Визначте ступінь недостатності коштів для кожної страхової компанії.

Задача 7. Страхова компанія отримала страхові премії на суму 51 млн. грн. Величина страхових резервів на кінець періоду становить 20 млн. грн. Сума

страхових відшкодувань за звітний період – 20,5 млн. грн. Витрати на ведення страхової справи – 10 млн. грн. Визначте показники фінансової стійкості страхової компанії: рівень страхових виплат, коефіцієнт фінансової стійкості (Кф.с.), прибуток від страхової діяльності (Пс.д.).

Задача 8. Підприємство має намір застрахувати своє майно в найбільш фінансово стійкій страховій компанії. Свої послуги підприємству запропонували дві страхові компанії, які мають такі показники страхової діяльності:

Показники діяльності	Страхова компанія «Кредо» (млн. грн.)	Страхова компанія «Еліпс» (млн. грн.)
1. Статутний капітал	25,23	18,91
2. Нараховані премії	85,2	83,3
3. Сплачені відшкодування	26,9	37,5
4. Витрати на ведення страхової діяльності	11,45	10,32
5. Страхові резерви	30,0	31,9

В якій страховій компанії підприємству вигідніше застрахувати своє майно?

Задача 9. Розрахувати нормативний запас платоспроможності страхової компанії, що здійснює ризикові види страхування при загальній сумі страхових виплат у звітному році 310 000 грн. та виплат, сплачених перестраховиками – 80 000 грн. Сума надходжень страхових премій у такому році дорівнює 450 000 грн.

Задача 10. Визначте платоспроможність компанії зі страхування життя на підставі таких даних:

- валюта балансу – 12400 тис. грн.;
- нематеріальні активи – 860 тис. грн.
- резерви зі страхування життя – 3400 тис. грн.

Задача 11. Визначте платоспроможність страхової компанії, що займається ризиковим страхуванням на підставі таких даних:

- валюта балансу – 10 000 тис. грн.;
- нематеріальні активи – відсутні;
- технічні резерви – 7 500 тис. грн.;
- надходження страхових премій за попередні 12 місяців – 18 000 тис. грн.;
- сума премій, сплачених перестраховикам – 200 тис. грн.;
- виплата страхового відшкодування за попередні 12 місяців – 9 500 тис. грн.;
- страхові виплати, сплачені перестраховиками – 150 тис. грн.

**ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

Семінар 1. Страховий захист та методи його забезпечення

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. На прикладах життєвого досвіду довести необхідність страхового захисту.
2. Сформулювати мету та сутність страхового захисту.
3. Визначити за яких обставин і в якій формі виникло страхування.
4. Виділити особливості механізму страхування Стародавньої Греції та Стародавнього Риму.
5. Використавши навчальну літературу, визначити, в якій країні та коли виникло страхування життя.
6. Розкрити зміст функцій страхування.
7. Перерахувати та розкрити зміст принципів страхування.
8. Визначити, у чому суть умовної та безумовної франшизи.
9. Визначити та пояснити сутність превенції.
10. Визначити, у чому виявляється взаємозв'язок понять “предмет страхування”, “об’єкт страхування”, “майновий інтерес”.
11. Надати приклади ролі страхування у сучасній економіці.

3. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*

4. *Розв’яжіть тестові завдання.*

Теми рефератів та доповідей

1. Передумови виникнення страхування.
2. Особливості середньовічного страхування.
3. Страхування в Україні: виникнення та сучасний стан.
4. Порівняльний аналіз сутності страхування та його функцій у вітчизняній і зарубіжній літературі.
5. Передумови становлення класичного страхування в Україні.
6. Порівняльна характеристика форм організації страхового фонду суспільства.
7. Страхування як ринковий механізм забезпечення стабілізації економіки.
8. Перспективи розвитку страхування в ринковій економіці.

Тестові завдання

1. Причини виникнення та існування страхування:

- A. захист майнових інтересів суб'єктів виробничих відносин і людського суспільства від несприятливих подій (ризиків);
- B. створення сезонних запасів у харчовій промисловості;
- C. збільшення обсягів виробництва;
- D. здійснення запобіжних заходів, спрямованих на зменшення страхового ризику.

2. Що з наведеного складає зміст категорії страхового захисту:

- A. спосіб локалізації небезпечних об'єктів;
- B. економічні відносини щодо попередження, усунення, локалізації та відшкодування збитків унаслідок несприятливих подій;
- C. механізм забезпечення підприємств фінансовими ресурсами;
- D. збільшення товарних запасів у зв'язку з впливом чинника сезонності.

3. До сукупного страхового фонду суспільства не належать:

- A. централізовані натуральні та грошові фонди держави;
- B. амортизаційні фонди;
- C. нецентралізовані резервні фонди підприємств і амортизаційні фонди;
- D. фонди, створені методом страхування, та натуральні резерви підприємств.

4. Вияви позитивного впливу страхування на розвиток економіки такі:

- A. страхування надає впевненість у розвитку бізнесу;
- B. створюються значні резерви грошових ресурсів, які стають джерелом зростання інвестицій;
- C. страхування дає змогу оптимізувати ресурси, спрямовані на організацію економічної безпеки;
- D. всі відповіді правильні.

5. Форми існування сукупного фонду страхового захисту:

- A. резерви страхових організацій, централізованих резервів держави, фондів самострахування підприємств;
- B. резервні фонди підприємств;
- C. кредити банку;
- D. статутні фонди.

6. Функції, які виконує страхування:

- A. формування і використання фінансових ресурсів;
- B. відтворювальну і стимулюючу;
- C. ризикову, превентивну, заощадження коштів і контрольну;
- D. фіскальну та економічну.

7. Виділіть характерні ознаки страхування:

- A. обов'язковий характер настання страхових випадків;
- B. замкнута розкладка збитку, перерозподіл його в просторі й часі, відшкодування збитків, випадковий характер виникнення;
- C. розподільчий характер відносин і формування фондів грошових коштів;
- D. платоспроможність, поверненість та цільовий характер використання грошових коштів.

8. Оберіть варіант відповіді, у якому найповніше розкривається зміст категорії страхового захисту:

- A. нагромадження та розподіл грошових ресурсів для здійснення заходів щодо зменшення негативного впливу ризиків і відшкодування збитків;
- B. здійснення запобіжних заходів щодо зменшення страхового ризику;
- C. фінансова допомога юридичним і фізичним особам при настанні страхової події;
- D. грошова компенсація, яку може отримати юридична або фізична особа при настанні страхової події.

9. Форми, в яких виникли перші страхові організації:

- A. товариства взаємного страхування;
- B. приватні товариства;
- C. акціонерні страхові товариства;
- D. державні страхові організації.

10. Страховик – це:

- A. юридична особа, яка згідно з чинним законодавством бере на себе відповідальність по відшкодуванню збитків та має ліцензію на ведення страхової діяльності;
- B. юридична особа, яка здійснює страхування на підставі договору зі страхувальником;
- C. фізична або юридична особа, що сплачує страхові платежі згідно договору страхування;
- D. фізична або юридична особа, яка отримує відшкодування при настанні страхового випадку.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>

Тема 2. Класифікація страхування

Семінар 2. Класифікація страхування

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Скласти перелік добровільних видів страхування згідно з чинним страховим законодавством.

2. Скласти перелік обов'язкових видів страхування згідно з чинним страховим законодавством.
 3. Охарактеризувати стандартний підхід до класифікації страхування в країнах-членах ЄС.
 4. Провести порівняльний аналіз трьох галузей страхування: особистого, майнового та страхування відповідальності з точки зору об'єкта страхування.
 5. Скласти порівняльну таблицю добровільного та обов'язкового страхування з точки зору об'єктів страхування, контингенту страхувальників і застрахованих, розміру страхової суми і страхових внесків переліку страхових подій.
3. Підготуйте доповідь та її презентацію.
4. Розв'яжіть тестові завдання.

Теми рефератів та доповідей

1. Практичне значення класифікації страхування для діяльності страхових компаній.
2. Аналітичний огляд розвитку окремих галузей страхування в Україні.
3. Форми проведення страхування: погляд у перспективу.
4. Вимоги українського законодавства щодо договорів обов'язкового і добровільного страхування.
5. Обов'язкове страхування в Україні: призначення та види.
6. Необхідність класифікації страхування в умовах розвитку страхового бізнесу в Україні.
7. Роль класифікації страхування за історичною ознакою в розвитку теорії та практики страхової діяльності.
8. Міжнародні норми страхової класифікації при ліцензуванні видів страхування.
9. Необхідність та значення класифікації страхування за спеціалізацією страховика.
10. Страхові відносини між суб'єктами при обов'язковій та добровільній формах страхування.

Тестові завдання

1. Які з наведених видів страхування є обов'язковими?:

- A. пасажирів на приміських маршрутах;
- B. заставного майна;
- C. небезпечних вантажів;
- D. кредитів.

2. Які з наведених видів страхування належать до майнового страхування?:

- A. інвестицій;
- B. кредитів;
- C. наземного транспорту;
- D. відповідальності власників транспортних засобів.

3. Страховики в Україні отримують ліцензію на проведення:

- A. конкретних видів страхування;
- B. діяльності, пов'язаної з оцінкою страхових ризиків;

- С. діяльності, пов'язаної з оцінкою збитків і розміру відшкодування;
 Д. діяльності, пов'язаної з формуванням страхових резервних фондів.
- 4. Хто визначає розмір страхових тарифів з добровільних видів страхування?:**
- А. уповноважений орган;
 В. страховик;
 С. страхувальник;
 Д. Кабінет Міністрів України.
- 5. Класифікація страхування за економічними ознаками – це класифікація:**
- А. за об'єктами страхування;
 В. формами проведення страхування;
 С. статусом страхувальника;
 Д. всі відповіді вірні.
- 6. Галуззю страхування є:**
- А. обов'язкове страхування;
 В. майнове страхування;
 С. добровільне співстрахування;
 Д. страхування життя.
- 7. Класифікація страхування для цілей ліцензування страхової діяльності в Україні включає такий вид:**
- А. автомобілів;
 В. кредитів;
 С. пенсій;
 Д. життя.
- 8. Як поділяється страхування за галузями?:**
- А. добровільне і обов'язкове;
 В. майнове, особисте і відповідальності;
 С. страхування життя;
 Д. страхування фінансових ризиків.
- 9. Які існують форми страхування?:**
- А. життя і ризикове;
 В. добровільне і обов'язкове;
 С. майнове, особисте, відповідальності;
 Д. медичне і від нещасних випадків.
- 10. Запровадження окремих видів обов'язкового страхування пояснюється необхідністю:**
- А. поповнення державного бюджету;
 В. захисту інтересів третіх осіб у разі, коли їм завдано шкоди;
 С. покращення матеріального благополуччя громадян;
 Д. покращення матеріального благополуччя юридичних осіб.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.

4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка

Семінар 3. Оцінка страховиком ризику і визначення доцільності його страхування

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Визначте кількісні та якісні ознаки ризиків.
 2. Перерахуйте кілька визначень поняття ризику, які існують у науковій літературі.
 3. Складіть перелік страхових ризиків, які найбільш поширені у майновому страхуванні.
 4. Складіть перелік страхових ризиків, які найбільш поширені в особистому страхуванні.
3. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*
4. *Розв'яжіть тестові завдання.*

Теми рефератів та доповідей

1. Ризики в особистому страхуванні та можливість їх страхування.
2. Оцінка ризиків у майновому страхуванні.
3. Ризикові обставини і страховий випадок.
4. Специфіка ризиків в особистому страхуванні.
5. Специфіка ризиків у страхуванні відповідальності.
6. Страховий ризик як основа договору страхування.
7. Необхідність класифікації страхових ризиків та її значення для розвитку страхування.

Тестові завдання

1. Основними характеристиками ризику є:

- A. кількість страхових випадків;
- B. частота настання страхової події та складність наслідків;
- C. страховий тариф та страхова сума;
- D. страхове відшкодування.

2. Залежно від джерела небезпеки ризику поділяють:

- A. на чисті та спекулятивні;
- B. індивідуальні та універсальні;
- C. природні та антропогенні;
- D. майнові та особисті.

3. Відберіть визначення страхового ризику:

- A. конкретне явище або сукупність явищ, при настанні яких проводяться виплати із наперед створеного страхового фонду в грошовій формі, що пов'язані з імовірністю настання несприятливих подій;
- B. одинична подія, яка має суб'єктивний характер і підлягає регулюванню з боку людей;
- C. несприятливі обставини у господарській діяльності суб'єктів господарювання, що призводять до перерв у виробництві;
- D. аномальні явища в природі.

4. Яким чином поділяють ризику в страхуванні залежно від обсягу відповідальності?:

- A. індивідуальні та універсальні;
- B. великі та масові;
- C. катастрофічні та аномальні;
- D. суб'єктивні та об'єктивні.

5. Чисті ризику – це:

- A. крадіжка товарів;
- B. гра в грошово-речову лотерею;
- C. ураган, повінь та інші стихійні лиха;
- D. травма працівника, одержана під час виконання службових обов'язків.

6. Специфічний ризик – це:

- A. землетрус;
- B. травма працівника в побуті;
- C. крадіжка;
- D. жоден з названих ризиків.

7. Процес управління ризиком передбачає:

- A. аналіз ризику і контроль за ризиком;
- B. відмову від ризику;
- C. визначення страхових випадків;
- D. розрахунок страхових відшкодувань.

8. Спекулятивний ризик:

- A. може бути застрахований за підвищеним тарифом;
- B. не може бути застрахований;
- C. може бути застрахований за низьким тарифом;
- D. правильна відповідь відсутня.

9. Ідентифікація ризику передбачає:

- A. створення спеціальних фондів;
- B. виявлення джерел ризику;
- C. виявлення та оцінку значущості кожного із факторів ризику;
- D. правильна відповідь відсутня.

10. Управління ризиком має на меті:

- A. попередження та мінімізацію збитку;

- В. забезпечення відповідності ступеня ризику та розміру страхових тарифів;
- С. дослідження страхового ринку;
- Д. правильна відповідь відсутня.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Фецишин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>

Семінар 4. Розрахунок рівня ризику страховиком

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Опишіть закордонний досвід управління ризиками.
 2. Розкрийте зміст складових тарифної ставки.
 3. Складіть список чистих ризиків, які можуть бути в побутових умовах та на виробництві.
3. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*
4. *Розв'яжіть тестові завдання.*

Теми рефератів та доповідей

1. Страхування катастрофічних ризиків в сучасних умовах розвитку людської цивілізації.
2. Методи оцінки страхових ризиків у міжнародній практиці страхування.

3. Страховий тариф та його складові.

Тестові завдання

1. Тарифна брутто-ставка складається:

- A. з тарифу-нетто;
- B. страхової суми;
- C. платіжного внеску;
- D. витрат на превентивні заходи.

2. Тарифна ставка може бути знижена при:

- A. беззбитковому проходженні договорів страхування;
- B. переукладенні договорів страхування та відсутності страхових випадків;
- C. створенні плану протипожежної безпеки;
- D. поновленні засобів протипожежної безпеки.

3. Основними характеристиками ризику є:

- A. кількість страхових випадків;
- B. частота настання страхової події та складність наслідків;
- C. страховий тариф та страхова сума;
- D. страхове відшкодування.

4. Де можна поставити знак рівності між термінами страхування?:

- A. страховий внесок, страховий платіж;
- B. страховий платіж, тарифна ставка;
- C. тарифна ставка, страхова премія;
- D. страхова премія, страховий платіж.

5. Частина страхового тарифу, що використовується для покриття страхових виплат:

- A. брутто-ставка;
- B. навантаження;
- C. нетто-ставка;
- D. страхова премія.

6. Основне призначення нетто-ставки:

- A. для покриття витрат страховика на ведення страхової справи;
- B. для формування прибутку страховика;
- C. для створення вільних і централізованих страхових резервних фондів;
- D. для відшкодування збитків страхувальникам.

7. Страховий тариф – це:

- A. ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування;
- B. ставка страхового відшкодування;
- C. ставка страхової суми в особистому страхуванні;
- D. ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за весь період страхування.

8. Страховий платіж – це:

- A. виплата страховикам страхової суми у особистому страхуванні;
- B. виплата страхового відшкодування страхувальнику;
- C. плата за страхові послуги страховика згідно з договором страхування;
- D. сума, на яку страхується об'єкт за законом або договором.

9. Яке призначення навантаження у брутто-ставці?:

- A. для покриття витрат страховика на ведення страхової справи;
- B. для формування прибутку страховика;
- C. для створення вільних і централізованих страхових резервних фондів;
- D. для відшкодування збитків страхувальникам.

10. Страховий тариф є основою для визначення:

- A. обсягів страхових збитків;
- B. страхової суми в майновому страхуванні;

- C. обсягів контрибуції;
- D. страхової премії.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>

Тема 4. Страховий ринок

Семінар 5. Захист групових проєктів

Методи контролю: оцінювання групового проєкту.

Завдання для самостійної роботи:

Підготуватися до захисту групового проєкту.

Теми рефератів та доповідей

1. Особливості розвитку національного страхового ринку.
2. Формування інфраструктури страхового ринку.
3. Об'єднання страховиків і їх основні функції.
4. Сучасний стан страхового ринку України та перспективи його розвитку.
5. Проблема капіталізації українських страхових компаній та її роль для розвитку національної страхової економіки.
6. Страхові ринки країн ЄС.
7. Порівняльна характеристика страхових ринків України і країн Європейського Союзу.
8. Роль страхових посередників у розвитку страхового бізнесу.

9. Генезис вітчизняного страхового ринку.
10. Особливості розвитку страхових ринків США та Японії.

Тестові завдання

1. Що розуміють під страховим ринком?:

- A. інструмент перерозподілу грошових коштів між суб'єктами господарювання;
- B. сферу обігу цінних паперів;
- C. особливу сферу грошово-економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає специфічний товар – страхова послуга;
- D. механізм забезпечення попиту і пропозиції на фінансові ресурси.

2. Ліга страхових організацій України – це:

- A. вищий орган управління стосовно страхових компаній України;
- B. комерційна структура, що забезпечує організацію єдиної мережі продажу страхових послуг;
- C. державний орган, що здійснює нагляд за страховою діяльністю;
- D. добровільне об'єднання страховиків некомерційного типу, створене з метою захисту інтересів своїх членів у громадських та інших структурах.

3. Яка структура страхового ринку за територіальною ознакою?:

- A. внутрішній регіональний і міжнародний страхові ринки;
- B. ринки майнового особистого страхування відповідальності;
- C. страхування фізичних та юридичних осіб;
- D. ринки державного і комерційного страхування.

4. Хто (що) є страховим посередником?:

- A. фондові біржі;
- B. банки та інші фінансово-кредитні установи;
- C. страхові агенти і страхові брокери;
- D. інвестиційні фонди і компанії.

5. Що з названого належить до елементів страхового ринку?:

- A. промислові і торгові підприємства;
- B. страховики, страхувальники і страхові посередники;
- C. банки і кредитні спілки;
- D. державні бюджетні і позабюджетні фонди.

6. Суб'єктами інфраструктури страхового ринку є:

- A. сюрвейсери;
- B. аудитори, консультанти;
- C. актуарії;
- D. всі відповіді правильні.

7. Страховий ринок – це:

- A. відносини з приводу купівлі-продажу страхових послуг;
- B. місце продажу страхових послуг;
- C. економічні відносини в межах певної території, у процесі котрих формується попит, пропозиція і ціна на страхові продукти, укладаються і виконуються договори страхування;
- D. правильна відповідь відсутня.

8. Страхова виплата здійснюється:

- A. валютою, яка передбачена договором страхування, якщо інше не передбачено законодавством України;
- B. національною валютою України;
- C. для страхувальників-резидентів – національною валютою України, для нерезидентів – у іноземній вільноконвертованій валюті;
- D. всі відповіді правильні.

9. Діяльність страхових брокерів може бути визначена:

- A. як професійна діяльність осіб, зареєстрованих як суб'єкти підприємництва, пов'язана із посередництвом у сфері страхування;
- B. як діяльність осіб, уповноважених діяти від імені та за дорученням однієї чи більше страхових компаній з укладання договору;
- C. як фінансова діяльність у сфері страхування;
- D. правильна відповідь відсутня.

10. Страховими агентами можуть бути:

- A. тільки фізичні особи;
- B. тільки працівники страхової компанії;
- C. тільки юридичні особи;
- D. фізичні та юридичні особи.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>

Тема 5. Страхова організація

Семінар 6. Страхова організація

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Порівняйте роботу страхових компаній та товариств взаємного страхування.

Визначте спільні та відмінні риси.

2. Які типи страхових компаній, на ваш погляд, найбільш поширені у страховому бізнесі України? Чим це можна пояснити?

3. Визначте, на яких засадах працюють товариства взаємної відповідальності і чим вони відрізняються від акціонерних товариств.

4. Визначте особливості створення страхових організацій, їх відмінності від інших суб'єктів господарювання.

5. Визначте особливості порядку ліквідації страхових організацій, їх відмінності від ліквідації інших суб'єктів господарювання.

6. Визначте необхідність створення об'єднань страховиків у законодавчому порядку.

3. Підготуйте доповідь та її презентацію.

4. Розв'яжіть тестові завдання.

Теми рефератів та доповідей

1. Особливості класифікації страхових організацій.
2. Основні складові стратегії страхової компанії.
3. Особливості діяльності товариств взаємного страхування.
4. Об'єднання страховиків: основні функції, обов'язки та права.
5. Роль та місце ЛСОУ та МТСБУ на страховому ринку України.
6. Організаційні форми страхової діяльності в Україні та необхідність їх удосконалення.
7. Сутність та необхідність створення товариств взаємного страхування в Україні.
8. Організаційні форми страховиків в країнах ЄС.
9. Об'єднання страховиків та їх функції на страховому ринку.
10. Особливості систем управління страховиків США та Японії.

Тестові завдання

1. Рішення про виключення страховика з Єдиного державного реєстру страховиків приймає:

- A. Ліцензійна палата при Міністерстві економіки України;
- B. орган місцевої виконавчої влади, де зареєстрований страховик;
- C. Національний банк України;
- D. Міністерство фінансів України.

2. Представництво страхової компанії має право:

- A. займатися рекламною діяльністю;
- B. виплачувати страхові суми та страхове відшкодування;
- C. виконувати репрезентативні функції;
- D. брати участь у співстрахуванні.

3. Які з наведених функцій виконує Ліга страхових організацій України?:

- A. надає дозвіл на перестраховування ризиків у нерезидентів;
- B. здійснює реєстрацію страхових посередників;
- C. сприяє вдосконаленню страхового законодавства;
- D. підтримує міжнародні контакти зі страховими об'єднаннями.

4. Якими з наведених видів діяльності може займатися страхова компанія?:

- A. визначати розмір збитку постраждалого у зв'язку із втратою майна внаслідок страхового випадку;
- B. проводити ремонтні роботи застрахованих транспортних засобів, що постраждали внаслідок страхового випадку;
- C. надавати кредити страхувальникам;
- D. правильна відповідь відсутня.

5. Глобалізація страхового бізнесу виражається у таких процесах:

- A. злиття страхових компанії різних країн;
- B. концентрації страхового капіталу;
- C. збільшення кількості страховиків на національних страхових ринках;
- D. всі відповіді правильні.

6. Утворення страхових компаній відбувається згідно з:

- A. Директивами Європейського Союзу;
- B. ЗУ "Про страхування";
- C. Податкового кодексу України;
- D. правильна відповідь відсутня.

7. В обов'язки МТСБУ не входить:

- A. розробка зразків страхових полісів;
- B. розробка проектів страхових тарифів з внутрішнього і зовнішнього страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
- C. продаж страхових полісів;
- D. правильна відповідь відсутня.

8. Ліквідація страховика може здійснюватися згідно з рішенням:

- A. районної державної адміністрації;
- B. обласної державної адміністрації;
- C. зборів акціонерів або господарського суду;
- D. правильна відповідь відсутня.

9. У МТСБУ утворюються такі централізовані страхові фонди:

- A. фонд захисту потерпілих та фонд страхових гарантій;
- B. резервний фонд та фонд виплат;
- C. фонд виплат заявлених та фонд виплат незаявлених збитків;
- D. правильна відповідь відсутня.

10. Які відокремлені підрозділи можуть створювати страховики?:

- A. банки та інші кредитні установи;
- B. філії, представництва, агентства;
- C. фондові біржі;
- D. виробничі й торговельні підприємства.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Семінар 7. Державне регулювання страхової діяльності

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Визначте основні закони України, які регулюють діяльність на страховому ринку України.
 2. Складіть перелік документів, з якими пов'язано укладання страхової угоди. Яке їх призначення?
 3. У чому полягають основні методи регулювання страхових правовідносин?
 4. Дослідите особливості державного регулювання страхового ринку після демонополізації страхового ринку України.
 5. Визначте основні підходи до регулювання страхової діяльності в країнах ЄС.
 6. Розробіть структурно-логічну схему державних наглядових органів у страховому бізнесі.
 7. Охарактеризуйте особливості державного регулювання страхових ринків в економічно розвинених країнах.
3. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*
4. *Розв'яжіть тестові завдання.*

Теми рефератів та доповідей

1. Особливості державного регулювання страхового ринку.
2. Напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування.
3. Призначення та принципи державного антимонопольного регулювання в галузі страхування.
4. Державне регулювання ринку забезпечення в Україні.
5. Договір страхування: його суттєві умови, порядок укладання та супроводження.
6. Прямі та непрямі методи державного регулювання страхової діяльності в

Україні.

7. Зарубіжний досвід державного регулювання страхової діяльності.
8. Договори страхування, їх складові та види.
9. Особливості ліцензування страхової діяльності в Україні та країнах ЄС.

Тестові завдання

1. До адміністративних методів державного регулювання страхової діяльності відноситься:

- A. видача ліцензій та встановлення певних показників, яких повинні дотримуватись страхові компанії;
- B. розроблення і прийняття законів;
- C. стимулювання розвитку страхування з допомогою системи оподаткування, надання страхових пільг;
- D. правильна відповідь відсутня.

2. Потреба державного регулювання страхової діяльності зумовлена:

- A. значним обсягом податків від страхових компаній;
- B. формуванням і використанням бюджету;
- C. формуванням і використанням статутних та страхових фондів страхових компаній;
- D. правильна відповідь відсутня.

3. До економічних методів державного регулювання страхової діяльності належать:

- A. розробка і застосування законів, положень та інструкцій, котрі регламентують страхову діяльність;
- B. стимулювання розвитку страхування з допомогою системи оподаткування;
- C. видача ліцензій на право займатися страховою діяльністю;
- D. правильна відповідь відсутня.

4. Суттєві умови договору страхування:

- A. є необхідними для договорів певного виду. Вони визнані такими у відповідних законодавчих актах, зокрема у страховій практиці: об'єкт страхування, страхова сума, строк дії договору страхування, порядок внесення змін в договір тощо;
- B. це умови, які є в будь-якому договорі та передбачені законодавством на той випадок, якщо сторони не захочуть встановити інше. Це відомості про місце укладання договору, форму договору тощо;
- C. прописуються сторонам законодавством для узгодження. У договорах страхування це, наприклад, реквізити сторін, умови оплати, строк початку страхового захисту тощо;
- D. вносяться в договір за бажанням сторін. Законодавством дозволено встановлювати в договорі за взаємною згодою будь-які, але такі, що не суперечать закону, умови, що сприяє максимальному врахуванню побажань сторін.

5. Чи відповідає держава за зобов'язаннями страховика?:

- A. так;
- B. так, лише зі страхування життя;
- C. ні;
- D. так, лише з обов'язкових видів страхування.

6. Страхові правовідносини включають відносини:

- A. між страхувальником (набувачем) і страховиком з приводу майнових зобов'язань, пов'язаних з договором страхування;
- B. між державою та страховими компаніями з приводу ліцензування;
- C. щодо фінансової стійкості та платоспроможності страховиків;
- D. всі відповіді правильні.

7. Обов'язкові умови договору страхування:

- A. є необхідними для договорів певного виду. Вони визнаються такими у відповідних

законодавчих актах, зокрема у страховій практиці: об'єкт страхування, страхова сума, строк дії договору страхування, порядок внесення змін у договір тощо;

В. це умови, які є в будь-якому договорі та передбачені законодавством на випадок, якщо сторони не захочуть встановити інше – відомості про місце укладання договору, форму договору тощо;

С. встановлені сторонам законодавством для узгодження. У договорах страхування це, наприклад, реквізити сторін, умови оплати, строк початку страхового захисту тощо;

Д. вносяться в договір за бажанням сторін. Законодавством дозволено встановлювати в договорі за взаємною згодою будь-які, але такі, що не суперечать закону, умови, що сприяє максимальному врахуванню побажань сторін.

8. Страховий поліс - це:

А. документ, що засвідчує факт укладання договору страхування;

В. договір страхування майна;

С. документ, що регламентує взаємовідносини сторін у страхуванні життя;

Д. документ, що визначає розмір збитків страховальника.

9. Що з переліченого сприяє розвитку страхування?:

А. збільшення обсягів банківського кредитування;

В. низькі обсяги державного пенсійного забезпечення;

С. відсутність належного інформаційного забезпечення;

Д. зниження інфляції.

10. Правила страхування – це:

А. договір страхування;

В. документ, що визначає умови проведення кожного виду страхування;

С. перелік претензій страховальника до страховика;

Д. страховий акт.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.

2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.

3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.

4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.

2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.

3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ОСНОВНІ ВИДИ ДОБРОВІЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ТА ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИКА

Тема 7. Особисте страхування

Семінар 8. Сутність та особливості особистого страхування. Страхування життя і його основні види

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Обґрунтуйте чинники, які відрізняють страхування від нещасних випадків та забезпечення життя.
 2. Визначте місце та роль забезпечення життя в пенсійній реформі України.
 3. Визначте особливості методик розрахунків тарифних ставок для забезпечення життя.
 4. Визначте, які з видів особистого страхування вкрай необхідні для ваших родичів, знайомих.
 5. Проаналізуйте стан розвитку особистого страхування в Україні за останні три роки.
 6. Визначте проблеми та перспективи розвитку страхування життя в Україні (з обов'язковим посиланням на статистичний матеріал).
3. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*
4. *Розв'яжіть тестові завдання.*

Теми рефератів та доповідей

1. Стан і перспективи розвитку особистого страхування в Україні.
2. Проблеми розвитку ринку особистого страхування в Україні.
3. Перспективи ринку страхування життя у зв'язку зі вступом України до СОТ.
4. Причини та чинники, що стримують розвиток страхування життя в Україні.
5. Оцінка об'єктів особистого страхування: механізм та особливості.
6. Проблеми та перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні.

Тестові завдання

1. Державне обов'язкове особисте страхування. Це поняття означає:

А. воно проводиться на підставі закону, а джерелом сплати страхових платежів є

Державний бюджет, і в разі неплатоспроможності страховика з цього виду страхування держава гарантує виконання зобов'язань перед страхувальниками;

В. держава вимагає від страховиків обов'язково виплатити страхову суму;

С. держава покладає виконання обов'язків страховика на державну страхову компанію;

Д. усі відповіді вірні.

2. Виплата страхових сум з обов'язкового особистого страхування проводиться:

А. в день настання страхового випадку;

В. в термін, визначений компетентним органом, після отримання страховою компанією всіх необхідних документів;

С. негайно – після одержання страховою компанією всіх необхідних документів;

Д. усі відповіді вірні.

3. Особисте страхування включає страхування:

А. транспортних засобів фізичних осіб;

В. професійної відповідальності;

С. життя та від нещасних випадків на транспорті;

Д. усі відповіді вірні.

4. Визначена у договорі страхування життя величина інвестиційного доходу повинна бути не менше:

А. 4 % річних;

В. 6 % річних;

С. 5 % річних;

Д. взагалі не визначається.

5. Чи мають об'єкти особового страхування вартісну оцінку?:

А. так;

В. так, лише з медичного страхування;

С. ні;

Д. так, лише зі страхування життя.

6. Що виступає об'єктом страхування в особистому страхуванні?:

А. життя, здоров'я, працездатність людини;

В. відповідальність перед третіми особами;

С. нещасний випадок;

Д. предмет особистого користування.

7. Страхувальниками за договорами страхування життя можуть бути:

А. тільки фізичні особи;

В. тільки юридичні особи;

С. фізичні і юридичні особи;

Д. фінансові посередники.

8. Страхова сума за договорами страхування життя може бути виплачена:

А. тільки страхувальнику або застрахованій особі;

В. страхувальнику або його правонаступникам;

С. будь-кому з родичів;

Д. органам соціального забезпечення.

9. При проведенні страхування життя має значення:

А. громадянство;

В. вік застрахованого;

С. специфіка роботи страхувальника;

Д. усі відповіді вірні.

10. Пенсійне страхування є різновидом:

А. страхування ренти;

В. страхування відповідальності;

С. страхування домашнього майна;

Д. медичного страхування.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Фецишин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>

Семінар 9. Страхування від нещасних випадків. Медичне страхування

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Зазначте особливості здійснення страхування від нещасних випадків на транспорті.
 2. Визначте місце та роль забезпечення життя в пенсійній реформі України.
 3. Визначте особливості методик розрахунків тарифних ставок для ризикових видів страхування.
 4. Проаналізуйте стан розвитку медичного страхування в Україні.
3. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*
4. *Розв'яжіть тестові завдання.*

Теми рефератів та доповідей

1. Стан і перспективи розвитку страхування від нещасних випадків в Україні.
2. Перспективи впровадження в Україні системи обов'язкового медичного страхування.
3. Порівняльна характеристика систем медичного страхування у зарубіжних країнах.

4. Проблеми і перспективи розвитку медичного страхування в Україні.
5. Проблеми та перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні.
6. Види та порядок проведення обов'язкового страхування від нещасних випадків в Україні.
7. Перспективи запровадження обов'язкового медичного страхування в Україні.
8. Медичне страхування в країнах ЄС.

Тестові завдання

1. Страхування від нещасних випадків включає страхування:

- A. життя дітей;
- B. туристів, спортсменів і пасажирів;
- C. додаткової пенсії;
- D. від всіх хвороб.

2. Страхування від нещасних випадків проводиться на випадок:

- A. дожиття до закінчення строку страхування;
- B. смерті з будь-якої причини;
- C. постійної втрати загальної працездатності від нещасного випадку;
- D. усі відповіді вірні.

3. Нещасний випадок – це:

- A. об'єкт соціального страхування;
- B. раптова короткочасна подія, яка настала проти волі людини і завдала шкоди здоров'ю або призвела до смерті;
- C. сімейний стан страхувальника;
- D. перерви у виробництві.

4. Страхування від нещасних випадків може бути:

- A. колективним та примусовим;
- B. індивідуальним та взаємним;
- C. добровільним та обов'язковим;
- D. немає вірної відповіді.

5. Розрахунки за надану послугу в системі добровільного медичного страхування в Україні здійснюються:

- A. між страховиком і страхувальником;
- B. страхувальником і лікувально-профілактичною установою;
- C. страховиком і лікувально-профілактичною установою;
- D. усі відповіді неправильні.

6. Страхувальниками при обов'язковому медичному страхуванні є:

- A. тільки фізичні особи;
- B. фізичні та юридичні особи;
- C. тільки юридичні особи;
- D. держава, юридичні особи.

7. Обов'язкове державне медичне страхування передбачає надання страхового захисту громадянам:

- A. з урахуванням їх доходів;
- B. без урахування доходу і віку;
- C. з урахуванням їх віку;
- D. з урахуванням і доходу і віку.

8. Основними функціями страхової медицини є:

- A. вироблення єдиної політики впровадження та функціонування системи обов'язкового медичного страхування (ОМС) в Україні;

- В. вирівнювання фінансування територій регіонів України за принципом єдиного подушного нормативу;
- С. створення страхового запасу на випадок надзвичайних ситуацій, а також фінансування науково-дослідницьких програм;
- Д. усі відповіді правильні.

9. Нещасний випадок-це:

- А. об'єкт соціального страхування;
- В. раптова короточасна подія, яка настала проти волі людини і спричинила шкоду здоров'ю або смерть;
- С. сімейний стан страхувальника;
- Д. перерви у виробництві.

10. Гарантована державою система заходів щодо забезпечення громадян у старості на випадок захворювання, втрати працездатності, підтримки материнства й дитинства, а також для охорони здоров'я членів суспільства в умовах безоплатної медицини – це:

- А. майнове страхування;
- В. страхування відповідальності;
- С. соціальне страхування;
- Д. співстрахування.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>
4. Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті. Постанова Кабінету Міністрів України від 14. 08.1996 р. №959. URL:www.rada.gov.ua.

Тема 8. Страхування майна

Семінар 10. Сутність та особливості майнового страхування. Страхування майна юридичних та фізичних осіб

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Зробіть аналіз структури майнового страхування та темпів їх розвитку в Україні за останні роки.

2. Окресліть проблеми розвитку обов'язкових видів страхування в сільському господарстві.

3. Окресліть напрями використання новітніх технологій страхування в банківській сфері.

4. Проаналізуйте класифікацію майнового страхування, виходячи з різних ознак.

5. Визначте роль та місце страхування у розвитку агропромислового комплексу України.

6. Визначте роль та місце страхування у розвитку підприємницької діяльності.

3. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*

4. *Розв'яжіть тестові завдання.*

Теми рефератів та доповідей

1. Сучасні тенденції розвитку ринку майнового страхування в Україні.

2. Стан та перспективи розвитку страхування майна юридичних осіб в Україні. Досвід зарубіжних країн у страхуванні майна юридичних осіб.

3. Страхування майна сільськогосподарських підприємств: стан і перспективи розвитку.

4. Регіональні види страхування майна громадян.

5. Проблеми та перспективи розвитку страхування підприємницьких ризиків в Україні.

6. Страхування банківських установ від злочинів (шахрайства).

7. Особливості та основні умови страхування фінансових ризиків.

8. Місце майнового страхування в системі страхового захисту.

9. Суб'єкти та об'єкти страхування майна підприємств в Україні.

10. Особливості страхування домашнього майна громадян в країнах ЄС.

11. Умови та порядок страхування особливо цінного майна громадян.

Тестові завдання

1. Якщо домашнє майно підлягає ремонту, то збиток визначається в розмірі:

- A. витрат на ремонт, але не вище страхової суми;
- B. визначеної в договорі страхування страхової суми;
- C. його дійсної вартості;
- D. його ринкової вартості.

2. Не приймаються на умовах добровільного страхування такі категорії майна:

- A. домашні тварини;
- B. майно, взяте в оренду;
- C. цінні папери;
- D. врожай сільськогосподарських культур.

3. Якщо страхова вартість об'єкта страхування збільшилася в порівнянні з первинною, зазначеною в договорі, то при настанні страхового випадку за системою пропорційної відповідальності:

- A. страхувальник одержить відшкодування в межах збитків;
- B. величина відшкодування буде більшою за величину збитків;
- C. величина відшкодування буде менша за величину збитків пропорційно збільшеній вартості майна;
- D. усі відповіді неправильні.

4. Що береться за основу оцінки основних фондів при укладанні договору страхування майна підприємств?:

- A. балансова вартість;
- B. первинна вартість;
- C. вартість, визначена на підставі експертної оцінки;
- D. вірна відповідь відсутня.

5. Яке майно підприємства може бути застраховане за основним договором страхування майна?:

- A. майно, отримане підприємством за договором майнового найму;
- B. продукція, отримана від населення для переробки, збереження;
- C. основні фонди;
- D. продукція незавершеного виробництва.

6. У яких з наведених випадків страховик може відмовити страхувальникові у виплаті страхового відшкодування?:

- A. збитки відбулися в результаті пожежі внаслідок удару блискавки;
- B. збитки відбулися в результаті пожежі через порушення технології виробничого процесу;
- C. майно викрадене, довідка правоохоронних органів відсутня;
- D. усі відповіді вірні.

7. Страхова вартість – це:

- A. вартість, за якою сам страхувальник оцінює своє майно для цілей страхування;
- B. вартість страхової послуги;
- C. дійсна вартість майна, що підлягає страхуванню;
- D. первинна вартість майна, що підлягає страхуванню.

8. На випадок яких подій проводять страхування домашнього майна?:

- A. нищення або пошкодження при його експлуатації;
- B. проникнення води із сусіднього приміщення;
- C. заволодіння третьою особою шляхом шахрайства;
- D. всі відповіді вірні.

9. Договір страхування домашнього майна можна укласти на майно, що знаходиться:

- A. у будь-якій будівлі;
- B. у квартирі страхувальника;
- C. поряд зі страхувальником, який перебуває на відпочинку в іншій країні;
- D. в офісі, де працює страхувальник.

10. У майновому страхуванні громадян розрізняють наступні групи об'єктів страхування:

- A. будови, транспортні засоби,
- B. предмети домашньої обстановки (домашнє майно),
- C. тварини,
- D. всі відповіді правильні.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>
4. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Закон України від 09.02.2012 № 4391-VI. URL: www.rada.gov.ua.
5. Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, що може бути заподіяна третім особам. Постанова Кабінету Міністрів України від 9.09.2002 р. № 944. URL: www.rada.gov.ua.
6. Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування сільськогосподарських тварин. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2003 р. №590. URL: www.rada.gov.ua.

Семінар 11. Страхування транспортних засобів та вантажів

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Дайте аналітичну оцінку сучасному стану розвитку транспортних засобів в Україні.
 2. Проаналізуйте перспективи розвитку ринку страхування вантажів в Україні.
 3. Надайте та охарактеризуйте основні тенденції розвитку ринку морського страхування.
3. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*

4. Розв'яжіть тестові завдання.

Теми рефератів та доповідей

1. Стан і перспективи розвитку авіаційного страхування в Україні.
2. Сучасний стан і перспективи розвитку морського страхування в Україні.
3. Основні види та особливості проведення страхування транспортних засобів.
4. Правила страхування автокаско провідними страховиками України.

Тестові завдання

1. При страхуванні авто-комбі відшкодовують:

- A. виключно збиток, заподіяний транспортному засобу;
- B. збиток, заподіяний транспорту та вантажу, що перевозиться;
- C. збитки транспорту, життю та здоров'ю водія і пасажирів;
- D. виключно збиток життю та здоров'ю водія транспортного засобу.

2. На розмір страхового тарифу при страхуванні транспортного засобу впливає?:

- A. наявність протиугінних засобів;
- B. марка транспортного засобу;
- C. місце зберігання;
- D. всі варіанти правильні.

3. У якій формі проводиться страхування автотранспорту?:

- A. лише у добровільній формі;
- B. лише в обов'язковій формі;
- C. у добровільній та обов'язковій формах;
- D. не підлягає страхуванню.

4. Об'єктами страхування машин від поломок не можуть бути:

- A. машини, що виробляють енергію;
- B. автотранспортні засоби;
- C. верстати;
- D. механічне обладнання.

5. Об'єктом страхування при добровільному страхуванні транспортних засобів (КАСКО) є:

- A. товарна вартість транспортного засобу на випадок втрати;
- B. моральний збиток і недоотримані доходи;
- C. транспортні засоби, життя, здоров'я водіїв і пасажирів;
- D. відповідальність водія.

6. Поліси страхування вантажів поділяються на:

- A. довгострокові та короткострокові;
- B. обов'язкові та добровільні;
- C. індивідуальні та колективні;
- D. строкові та рейсові.

7. Об'єктами страхування засобів наземного транспорту не можуть бути засоби:

- A. легкового транспорту;
- B. вантажного транспорту;
- C. гужового транспорту;
- D. пасажирського транспорту.

8. При укладанні договору авто-каско застосовується:

- A. проста та складна франшиза;
- B. комплексний страховий тариф;
- C. умовна та безумовна франшиза;
- D. простий та складний страховий тариф.

9. При страхуванні транспортного засобу на повну вартість у разі його знищення:

- A. страхова компанія виплачує всю страхову суму за мінусом безумовної франшизи;
- B. страхова компанія виплачує страхове відшкодування за мінусом умовної франшизи;
- C. страховик виплачує половину суми;
- D. страховик виплачує викупну суму.

10. Якщо застрахованим транспортним засобом за страхуванням КАСКО перевозиться вантаж, то при настанні страхового випадку:

- A. страхова компанія виплатить викупну суму;
- B. страхова компанія зменшує страхове відшкодування;
- C. страхова компанія при пошкодженні вантажу не виплачує страхового відшкодування;
- D. дія договору страхування припиняється.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>
4. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 № 176/95-ВР URL:www.rada gov.ua.
5. Повітряний кодекс України від 04.05.1993 № 3167-ХІІ URL:www.rada gov.ua.
6. Про затвердження Порядку та правил обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2002 р. № 1535. URL:www.rada gov.ua.

Тема 9. Страхування відповідальності

Семінар 12. Обов'язкове страхування відповідальності

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Проаналізуйте організаційні схеми майнового, особистого та страхування відповідальності. Знайдіть відмінності.
 2. Визначте стан ринку страхування відповідальності в Україні. Вкажіть проблеми, які заважають його розвитку, обґрунтуйте напрями та перспективи розвитку.
 3. Схематично зобразіть систему взаємовідносин між суб'єктами страхування відповідальності.
 4. Проаналізуйте динаміку та структуру страхування відповідальності в Україні за останні три роки.
 5. Визначте чинники, які вказують на потребу страхування професійної відповідальності для ваших рідних та знайомих.
3. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*
4. *Розв'яжіть тестові завдання.*

Теми рефератів та доповідей

1. Стан і перспективи розвитку страхування відповідальності в Україні.
2. Перспективи розвитку страхування професійної відповідальності в Україні.
3. Закордонний досвід страхування професійної відповідальності.
4. Створення і функціонування міжнародної системи страхування "Зелена картка".
5. Стан, проблеми та перспективи розвитку страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів.

Тестові завдання

1. Згідно з цивільним правом правопорушник вважається:

- A. винним за будь-яких обставин;
- B. винним, поки не доведе інше;
- C. невинним, якщо не буде доведена його вина;
- D. невинним, доки потерпіла особа не доведе наявності у неї збитків.

2. Який з видів відповідальності не страхується?:

- A. відповідальність товаровиробника за якість продукції;
- B. відповідальність за фінансовий збиток;
- C. професійна;
- D. моральна.

3. Яка шкода не компенсується за полісом страхування відповідальності роботодавця?:

- A. тілесні ушкодження, які завдано робітнику фірми її співробітником;
- B. травма, отримана при доставці замовлення клієнту, в результаті автомобільної аварії;
- C. перелом ноги робітника, який посковзнувся на сходах їдальні;
- D. нещасний випадок з учнем токаря під час роботи.

4. Якими причинами зумовлюється обов'язковість страхування цивільної відповідальності автовласників?:

- A. причинами релігійного характеру;
- В. необхідністю додаткового залучення коштів для отримання автомобільних доріг;
- С. тим, що автомобіль є джерелом підвищеної небезпеки;
- D. необхідністю створення ефективної системи захисту майнових інтересів потерпілих в дорожньо-транспортних пригодах.

5. Страхування відповідальності перевізника вантажів в Україні проводиться:

- A. винятково в добровільній формі;
- В. винятково в обов'язковій формі;
- С. в обов'язковій формі тільки для залізничних перевезень;
- D. в обов'язковій формі тільки для авіаційних і морських перевезень.

6. Страхова сума за обов'язковим страхуванням відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів устанавлюється залежно від:

- A. класу небезпеки вантажу;
- В. виду транспортного засобу;
- С. відстані перевезення;
- D. строку страхування.

7. Під час страхування професійної відповідальності не покривається шкода, завдана при виконанні службових обов'язків:

- A. умисно;
- В. у разі упущення;
- С. у разі помилки;
- D. усі відповіді правильні.

8. Об'єкт обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів:

- A. відповідальність страховика;
- В. втрата здоров'я, життя, працездатності власника транспортного засобу;
- С. відповідальність власника транспортного засобу за шкоду, заподіяну третім особам в результаті ДТП;
- D. відповідальність третьої особи, яка постраждала внаслідок ДТП.

9. До кого має звертатися водій автомобіля-рефрижератора для отримання страхового відшкодування відповідно до умов договору обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів у випадку псування товарів, що перевозились, з причини поломки холодильного агрегату?:

- A. до страховика, що продав поліс;
- В. до покупця;
- С. до продавця;
- D. всі відповіді невірні.

10. Якщо в результаті ДТП необхідно відшкодувати третім особам збитки, розмір яких перевищує ліміт відповідальності страховика за договором, хто зобов'язаний відшкодувати решту збитків?:

- A. держава;
- В. страхова компанія;
- С. винуватець ДТП;
- D. Ліга страхових організацій України.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.

2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>
4. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту. Закон України від 01.07.2004р. №1961-IV. URL:www.rada gov.ua.
5. Про затвердження Порядку та правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2002р. №402. URL:www.rada gov.ua.
6. Про затвердження розмірів страхових платежів за міжнародними договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів від 06.01.2005р. №5. Постанова Кабінету Міністрів України. URL:www.rada gov.ua.

Семінар 13. Добровільне страхування відповідальності

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Складіть класифікацію видів екологічного страхування залежно від об'єкта.
 2. Дослідіть програми страхування банківських депозитів у зарубіжних країнах.
 3. Визначте чинники, які вплинули на появу міжнародної системи страхування "Зелена картка".
 4. Визначте, яким чином екологічне страхування вирішує проблеми забруднення довкілля.

3. Підготуйте доповідь та її презентацію.
4. Розв'яжіть тестові завдання.

Теми рефератів та доповідей

1. Проблеми забруднення довкілля та роль екологічного страхування в їх вирішенні.
2. Створення і функціонування міжнародної системи страхування “Зелена картка”.
3. Страхування відповідальності за якість виробленої продукції: сутність та поширення в Україні.

Тестові завдання

- 1. У результаті виробничого дефекту фасувального автомата в партії товару сталася недостача, її було виявлено тільки під час реалізації товару. Збитки, спричинені витратами власника автомата на усунення дефекту та його наслідків, охоплюються договором страхування:**
 - A. гарантії продукції;
 - B. відповідальності товаровиробника за якість продукції;
 - C. відповідальності за контрактом;
 - D. страхування цивільної відповідальності підприємств.
- 2. Через помилки у розрахунках міцності бетону, що був використаний при будівництві балконів, виникла небезпека настання нещасного випадку. Балкони необхідно перебудувати. Збитки можуть бути відшкодовані договором страхування:**
 - A. відповідальності за якість продукції підрядчика;
 - B. відповідальності домовласника;
 - C. відповідальності роботодавця архітектора;
 - D. професійної відповідальності інженера-конструктора.
- 3. Діями працівника, який проводив ремонт обладнання в приміщенні клієнта, було спричинено шкоду третій стороні у вигляді тілесних ушкоджень. Відшкодування буде здійснене за договором страхування:**
 - A. відповідальності перед споживачем;
 - B. відповідальності товаровиробника за якість продукції;
 - C. професійної відповідальності;
 - D. відповідальності роботодавця.
- 4. Поліс цивільної відповідальності покриває шкоду в результаті забруднення навколишнього середовища:**
 - A. якщо суми позовів незначні;
 - B. в жодному випадку;
 - C. в будь-якому випадку;
 - D. тільки якщо шкода виявляється поступово.
- 5. Об'єктом страхування ризиків непогашення кредитів є:**
 - A. відповідальність позичальників кредитів;
 - B. відповідальність банку;
 - C. відповідальність кредитної установи;
 - D. майнові інтереси страховика.
- 6. При страхуванні відповідальності товаровиробника за якість продукції страхувальником може бути:**
 - A. безпосередній виробник (підприємство);
 - B. продавець (магазин);

С. постачальник (оптовик);

Д. усі відповіді вірні.

7. Завданням Моторного (транспортного) страхового бюро України є:

А. укладання внутрішніх договорів;

В. виплати компенсацій за внутрішніми договорами;

С. виплати компенсацій за міжнародними договорами;

Д. усі відповіді вірні.

8. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів забезпечує захист інтересів:

А. власника транспортного засобу;

В. держави;

С. страхової компанії;

Д. потерпілого у дорожньо-транспортній пригоді.

9. У результаті виробничого дефекту фасувального автомата в партії товару сталася нестача. Її було виявлено тільки під час реалізації товару. Збитки, спричинені витратами власника автомата на усунення дефекту та його наслідків, покриваються договором страхування:

А. професійної відповідальності;

В. ділової відповідальності;

С. відповідальності роботодавця;

Д. відповідальності виробника.

10. При страхуванні відповідальності об'єктом виступає:

А. майно;

В. відповідальність страхувальника;

С. фізична або юридична особа;

Д. немає правильної відповіді.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.

2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.

3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.

4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.

2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.

3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>

Тема 10. Співстрахування і перестрахування

Семінар 14. Співстрахування і перестрахування

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Надайте схему алгоритму процесу перестрахування ризику та методів передачі ризику в перестрахуванні.

2. Визначте стан та динаміку розвитку ринку перестрахування за останні роки.

3. Визначте проблеми та перспективи розвитку ринку перестрахування в Україні.

4. Проаналізуйте динаміку процесів вхідного та вихідного перестрахування на вітчизняному ринку страхування.

5. Напрямки вдосконалення державного регулювання перестраховального ринку України.

6. Аналітична характеристика світового ринку перестрахування.

7. Дослідіть досвід діяльності транснаціональних перестраховальних організацій.

8. Порівняйте принципи діяльності страхового і перестраховального пулів.

9. Визначте, в яких видах страхування доцільно використовувати договори пропорційного, а в яких непропорційного перестрахування.

3. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*

4. *Розв'яжіть тестові завдання.*

Теми рефератів та доповідей

1. Історичні аспекти виникнення та еволюція розвитку перестрахування.

2. Стан та перспективи розвитку ринку перестрахування в Україні.

3. Загальна характеристика методів та способів перестраховальних операцій.

4. Тенденції розвитку світового ринку перестрахування.

5. Порівняльна характеристика ринків перестрахування різних країн світу.

6. Проблеми перестрахування ризиків у нерезидентів.

7. Проблеми і перспективи створення страхових та перестрахових пулів в Україні.

8. Витоки та світова історія розвитку перестрахування.

9. Державне регулювання перестрахових відносин в Україні.

10. Історія перестрахування у країнах Євросоюзу.

Тестові завдання

1. Перестрахування страховиком України своїх зобов'язань здійснюється у випадку:

- A. коли величина його зобов'язань за окремим ризиком перевищує 50% сплаченого статутного фонду;
- B. величина іноземного капіталу у статутному фонді більша 49 %;
- C. величина його зобов'язань за окремим ризиком перевищує 10 % сплаченого статутного фонду і сформованих страхових резервів;
- D. величина іноземного капіталу в його статутному фонді знаходиться на рівні 30%.

2. Укладання угоди перестрахування необхідне, якщо страховик:

- A. має намір знизити франшизу щодо договору страхування;
- B. приймає на страхування суми ризиків, що перевищують його власні можливості;
- C. не є резидентом України;
- D. усі відповіді вірні.

3. Ліміт власного утримання встановлюється:

- A. за кожним конкретним ризиком;
- B. за всім страховим портфелем;
- C. за визначеним видом страхових ризиків;
- D. вибірково за найбільш невігідними ризиками.

4. Сутність факультативно-облігаторного договору:

- A. цедент може за бажанням передати ризик перестраховику, а перестраховик має право прийняти або відхилити ризик;
- B. цедент може за бажанням передати ризик перестраховику, а перестраховик зобов'язаний прийняти цесію;
- C. цедент зобов'язаний передати кожний ризик перестраховику, а перестраховик має право прийняти або відхилити ризик;
- D. усі відповіді вірні.

5. Основна перевага факультативного перестрахування:

- A. жодних переваг;
- B. висока ставка комісії перестрахування;
- C. увага, що приділяється окремим ризикам;
- D. легкість в управлінні.

6. Облігаторне перестрахування охоплює:

- A. весь страховий портфель;
- B. значну частину страхового портфеля;
- C. кожний відокремлений ризик;
- D. усі відповіді вірні.

7. Тантьєма виплачується:

- A. перестраховику за рахунок первинних страхових платежів;
- B. цеденту за рахунок прибутку, отриманого перестраховиком за прийнятими до перестрахування ризиками;
- C. цеденту за рахунок інвестиційного доходу перестраховика;
- D. перестраховику за рахунок інвестиційного доходу цедента.

8. Договір перестрахування перевищення (ексцедента) збитків:

- A. охоплює договори страхування, за якими очікується максимальна сума відповідальності цедента;
- B. охоплює договори визначеного виду страхування;
- C. охоплює весь страховий портфель;
- D. усі відповіді правильні.

9. Страховий пул – це:

- A. добровільне об'єднання страховиків з метою співстрахування значних ризиків;
- B. Ліга страховиків України;
- C. об'єднання страховиків на законодавчій основі, регламентоване державою, з метою перестрахування значних ризиків;
- D. усі відповіді вірні.

10. До видів договорів перестраховання відносять:

- A. пропорційні і облігаторні;
- B. обов'язкові і добровільні;
- C. пропорційні і непропорційні;
- D. квотні й ексцедентні.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>
4. Положення про перестраховання у страховика (перестраховика) нерезидента. Постанова Правління НБУ від 20.10.2021 № 1107. URL: www.rada.gov.ua.

Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика

Семінар 15. Доходи, витрати і прибуток страховика

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Проаналізуйте пропорційність розподілу видатків та доходів між різними видами страхування в Україні за звітний рік.
 2. Визначте необхідність поділу отриманої премії на зароблену та незароблену. У чому полягає різниця між ними?

3. Проаналізуйте існуючі методи формування резерву незаробленої премії та визначте умови їх використання.
 4. Зробіть порівняльну характеристику систем оподаткування страхової діяльності різних країн світу.
 5. Зробіть аналіз рейтингової оцінки страхових компаній, які працюють у вашому регіоні.
3. Підготуйте доповідь та її презентацію.
4. Розв'яжіть тестові завдання.

Теми рефератів та доповідей

1. Доходи страховика та шляхи їх збільшення.
2. Витрати страховика та способи їх зменшення.
3. Прибуток страховика і джерела його збільшення.
4. Система оподаткування страхової діяльності в Україні.
5. Порівняльна характеристика систем оподаткування страхової діяльності різних країн світу.
6. Рейтингова оцінка страховика та її вплив на ефективність діяльності компанії.
7. Собівартість страхових послуг та особливості її визначення.
8. Методичні підходи до визначення зароблених страхових премій в зарубіжних країнах.
9. Порівняльна характеристика доходів та витрат страхових компаній та інших фінансових установ.

Тестові завдання

- 1. Дохід від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування життя, визначається:**
 - A. залежно від страхових премій (внесків) за договорами страхування;
 - B. часток премій, належних перестраховикам;
 - C. часток страхових виплат, що отримуються від перестраховиків;
 - D. комісійних винагород за перестраховання.
- 2. До операційних витрат страховика відносять:**
 - A. відрахування в технічні резерви та централізовані резервні фонди;
 - B. комісійні перестраховальникам;
 - C. витрати від участі в капіталі;
 - D. адміністративні витрати.
- 3. До власних коштів страховика відносять:**
 - A. нерозподілений прибуток;
 - B. засоби технічних резервів;
 - C. вільні резерви;
 - D. усі відповіді правильні.
- 4. До залучених коштів страховика відносять:**
 - A. кошти страхових резервів;
 - B. статутний капітал;
 - C. нерозподілений прибуток;
 - D. усі відповіді правильні.
- 5. До доходів від страхової діяльності не належать:**

- A. страхові премії за договорами перестраховання;
 - B. комісійні винагороди за передавання ризиків у перестраховання;
 - C. доходи від реалізації прав регресної вимоги страховика до страхувальника;
 - D. повернені суми із централізованих страхових резервних фондів.
- 6. До фінансових витрат страховика відносять:**
- A. страхові виплати (відшкодування);
 - B. комісійні перестраховальникам;
 - C. дивіденди;
 - D. відсотки за користування кредитами.
- 7. Фінансовий результат від звичайної діяльності страховика до оподаткування визначається:**
- A. залежно від фінансового результату від операційної діяльності;
 - B. доходів та витрат від фінансової діяльності;
 - C. інших звичайних доходів та витрат страховика;
 - D. усі відповіді правильні.
- 8. Принцип надійності при розміщенні страхових резервів передбачає:**
- A. повернення розміщених засобів у повному обсязі;
 - B. розподіл ризику на різні види вкладень;
 - C. наявність високого доходу від інвестицій;
 - D. мінімальні втрати при переведенні активів у готівку.
- 9. Принцип диверсифікації при розміщенні страхових резервів має на увазі:**
- A. повернення розміщених засобів у повному обсязі;
 - B. розподіл ризику на різні види вкладень;
 - C. наявність високого доходу від інвестицій;
 - D. мінімальні втрати при переведенні активів у готівку.
- 10. Основною статтею витрат страховика є:**
- A. витрати на обслуговування процесу страхування;
 - B. витрати на утримання страховика;
 - C. виплати страхових сум та страхових відшкодувань;
 - D. відрахування в централізовані страхові резервні фонди.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.

3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

Семінар 16. Фінансова надійність страхових компаній та фактори, що на неї впливають

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей.

Завдання для самостійної роботи:

- 1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
- 2. Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Методика визначення фактичного запасу платоспроможності страховика.
 2. Методика розрахунку нормативного запасу платоспроможності страховика за показником страхових премій.
 3. Поясніть методику розрахунку нормативного запасу платоспроможності страховика за показником страхових виплат.
 4. Фактори й показники, які потрібно враховувати для правильного вибору страхової компанії.
 5. Фінансова безпека страхової організації та характеристика джерел її забезпечення.
- 3. Підготуйте доповідь та її презентацію.*
- 4. Розв'яжіть тестові завдання.*

Теми рефератів та доповідей

1. Управління платоспроможністю страховика та умови її забезпечення.
2. Управління інвестиційним портфелем страхових компаній та оцінка його ефективності.
3. Комплексна оцінка фінансового стану страхової компанії.
4. Ризики, які загрожують порушенню платоспроможності страхової компанії.
5. Недоліки вітчизняного підходу до визначення запасу платоспроможності.

Тестові завдання

1. Фінансову надійність страховик забезпечує:

- A. розміром статутного капіталу;
- B. кількістю його учасників і розміром капіталу;
- C. величиною страхових резервів;
- D. розміром статутного капіталу та страхових резервів.

2. До власних коштів страховика належать:

- A. статутний капітал;
- B. страхові й вільні резерви;

- С. вільні резерви;
D. статутний капітал і вільні резерви.
- 3. Фактичний запас платоспроможності розраховують на основі:**
- A. валюти балансу;
B. вільних коштів;
C. кредитів;
D. страхових резервів.
- 4. Страхові резерви, нагромаджені страховиками, – це:**
- A. технічні резерви й резерви зі страхування життя;
B. резерв збитків;
C. резерви страхових сум, що потрібно виплатити;
D. резерв заявлених, але не врегульованих збитків.
- 5. Страхові резерви розміщують, базуючись на принципах:**
- A. лише прибутковості;
B. безпечності, прибутковості, ліквідності й диверсифікованості;
C. безпечності та ліквідності;
D. повернення страхових внесків.
- 6. Розрахунковий нормативний запас платоспроможності визначають на основі:**
- A. розміру статутного фонду;
B. надходжень страхових премій і страхових виплат;
C. страхових премій, сплачених перестраховикам;
D. кількості страхових полісів.
- 7. Страхові резерви, нагромаджені страховиком, є:**
- A. гарантією виконання зобов'язань перед страхувальниками;
B. власними коштами страховика;
C. витратами страховика на проведення страхування;
D. частиною прибутку страхової компанії.
- 8. Який вид економічного аналізу страхових операцій максимально наближений до часу їх проведення:**
- A. попередній;
B. оперативний;
C. прогнозний;
D. подальший.
- 9. Зарезервовані несплачені суми страхового відшкодування за відомими вимогами страхувальників належать до:**
- A. резерву премій;
B. резерву збитків;
C. резерву катастроф;
D. резерву коливань збитковості.
- 10. Аналіз рентабельності (збитковості) страхової діяльності здійснюють на основі:**
- A. розрахунку рівня співвідношення доходів і витрат страхової компанії;
B. оцінювання ризику страхового ринку;
C. оцінювання конкурентної позиції страхової компанії;
D. аналізу ризику страхової діяльності та його диверсифікації.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.

2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М.. Страхування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
4. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2018. 323 с.

Додаткова

1. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.
2. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
3. Страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>

Навчальне видання

*Неізнана Олена Володимирівна
Шевченко Любов Ярославівна
Іванова Наталя Сергіївна*

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

СТРАХУВАННЯ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Формат 60x84/8. Ум. др. арк. 3,6

Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м.Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкту видавничої
Справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.